

HODINA MEZI PSEM A VLKEM

Daniela Fischerová

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Hodina mezi psem a vlkem

Daniela Fischerová

Znění tohoto textu vychází z díla [Hodina mezi psem a vlkem](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Dilia v Praze v roce 1989.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

§

Text díla (Daniela Fischerová: Hodina mezi psem a vlkem), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyžívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 26. 7. 2024.

OBSAH

OSOBY	6
PRVNÍ DĚJSTVÍ	7
DRUHÉ DĚJSTVÍ.....	73

OSOBY

FRANTIŠEK VILLON, obžalovaný

BISKUP D'AUSSIGNY

RÉGNIER DE MONTIGNY, řečený též Vlk

FILIP SERMOY, kněz

OTEC VILLON, pěstoun obžalovaného

VÍT TABARY, kumpán obžalovaného

MOUSTIER, biřic

PICHART, biřic

MATKA OBŽALOVANÉHO

KATEŘINA DE VAUSSELLES

ANDĚLA, nevěstka

ŽANKA, nevěstka

MARGOT, řečená Tlustá Margot, hostinská

CHÓR

PRVNÍ DĚJSTVÍ

Prázdná soudní síň, to jest: vyvýšený půlkruh deseti stolic, zdůrazněná místa pro žalobce, soudce a obhájce. Ochoz, na ochozu CHÓR. Svědecká ohrádka, lavice pro obžalovaného. Kříž.

CHÓR na ochozu začíná preludovat: sílí mnohohlasé, zpočátku nesjednocené drnkání, kdosi hvízdá, někdo vyklepává rytmus, melodie se postupně jednotí, až z ní vyroste neslovní hudební číslo, provázející celou scénu příchodu.

Do síně se neochotně scházejí postavy hry. Mají historický kostým, až na ANDĚLU, mladší nevěstku, která je oblečena jako anděl, v říze, bosa, s věncem na hlavě. Na nikoho se nedívá, s napětím snaživě školačky zkouší na rampě taneční kroky, uklání se, usmívá se a působí dojmem jisté neskutečnosti. – Starší nevěstka, ŽANKA, sedí provokativně rozcapená a navzdory 15. století vytahuje a jazykem smotává nitku žvýkačky. – Stranou všech, takřka nehybně, stojí vysoký přísný stařec: BISKUP D'AUSSIGNY. – KATEŘINA DE VAUSSELLES přechází sem tam, netrpělivě svírá dlaně. Každý se každému vyhýbá, vládne všeobecný střeh. Z hloubi síně přichází OTEC jako soudní sluha, zvoní na malý zvonek a nese tlustý fascíkl. Plaše se pousměje, rozhlédne se kolem a řekne nikomu a všem:

OTEC: Ano, ano... Všichni zde? (Nikdo se nemá k odpovědi. OTEC otevře spis. Chová se vždy laskavě, ústupně a někdy už maličko stařecky zmateně.) Dovolíte... Paříž, advent 1462. Soudní stolice pařížská kontra František Montcorbier, řečený Villon. Svědkové –

Vtom vtrhne opozdilec VÍT TABARY, nevycválaný hejsek se širokým úsměvem. Vesele luskuje prsty.

TABARY: Poklona! No, to je sešlost! Maucta, společnosti! (OTCI.)
Já jsem nějakej Tabary!

Všichni dělají, že ho neslyšeli. OTEC zakašle.

OTEC: Ach tak... Paní Montcorbierová, matka obžalovaného...

MATKA (plaše): Já.

Rychle vejde další opozdilec: RÉGNIER DE MONTIGNY. Vypadá jako současný novinář, nese si blesk a kazetový magnetofon. Všechny ignoruje, vypadá suverénně a provokativně. Podmračeně usedne na nejbližší křeslo a rozkládá si věci. Všichni se po něm dívají.

OTEC (nejistě): Pane... tady je soudní síň –

RÉGNIER (bez pohledu zvedne ruku s jakýmsi lístkem. Úsečně): Tisk!

TABARY: Ale to je... No ne! To je Reň! (Nesmírně ožije, snaží se přilákat RÉGNIEROVU pozornost. Udělá jakési spiklenecké gesto, pak dokonce zavýje. RÉGNIER nereaguje.) Reň! Reň!

OTEC: Aha, ovšem... Dál. Slečna Kateřina de Vausselles, snoubenka obžalovaného –

KATEŘINA (okamžitě a s důrazem): Ne.

OTEC: Prosím?

KATEŘINA: Slečna de Vausselles ano, snoubenka obžalovaného ne.

FILIP (*vstane. Sugestivní, rétorické vystupování*): Ve vašich spisech se skrývá nejen hrubá věcná chyba, ale i hrubá urážka. A já si troufám tvrdit, že vím, jak se tam ocitla –

KATEŘINA (*ho zmrazí*): To je v pořádku.

Vtom do dění velmi nahlas a uprostřed sloky (jako náhodný úsek kaze-ty) vyjede píseň v moderním aranžmá, nazpívaná stylem těchto let.

MAGNETOFON:

... ach kdeže loňské sněhy jsou?
Kde se svou písni slavičí
Královna Blanka, lilie bílá,
kde Alis, kde se Berta skví,
kde ta, jež v Anjou vévodila?
Kde Jana, jež se s Brity bila
a pak šla na smrt hrdinskou?
Kde jsou, ó Panno bohumilá?
Ach, kdeže loňské sněhy jsou!

Zanechte zbytečného díla,
je po nich pátrat marnou hrou,
jen vůně refrénu vám zbyla:
ach, kdeže loňské sněhy jsou!

Všichni se otočí. TABARY nadšeně podupává, přihvizduje si.

OTEC: Pane, prosím vás...

RÉGNIER: Jo. (Ztiší zvuk, škrábe do zápisníku, píseň zní dál.)

OTEC: Kněz Filip Sermoy, kazatel chrámu Notre Dame –

FILIP (se smyslem pro efekt): Zde.

OTEC: Váš... váš vztah k obžalovanému?

FILIP: Oběť.

OTEC: Prosím?

FILIP: Oběť. Zákeřně zavražděn obžalovaným, máj padesát pět.

Chvilka ticha, KATEŘINA se prudce nadýchne. ŽANKA pobaveně a trochu necudně na FILIPA zamlaská. RÉGNIER stopne píseň, přetáčí. Hlasitý svist rychle jdoucí kazety.

OTEC: Jeho Magnificence rektor univerzity pařížské.

BISKUP: Zde.

Otec náhle změní roli. Při pohledu na BISKUPA zestařečtí, zpokorní, rozechvěje se. Odloží spis.

OTEC: Vaše důstojnosti... promiňte starci... dovolte dotaz... student Mont-cor-bier, Mont-cor-bier František –

BISKUP: Vy jste kdo?

OTEC: Pěstoun, Vaše důstojnosti... Otec Villon, kanovník od svatého Benedikta, jestli račte znát –

Náhle se z magnetofonu ozve nelidský výkřik. Všichni vyskočí.

VILLON (hlas z magnetofonu, křik): Ááááá! Dost! Ááááá!

MATKA vyděšeně a fascinovaně hledí na magnetofon. TABARY se začne nejistě ošívat.

TABARY: Proč takhle... Já si myslím, že tohle přece jenom –

BISKUP (přistoupí k RÉGNIEROVI, ostře): Dost.

RÉGNIER (s ním měří síly): Okamžik! (Křik ještě chvíličku graduje, pak rázem zmlkne bez RÉGNIEROVA zásahu. RÉGNIER se drže zašklebí.) Už. Ztráta vědomí.

OTEC (tleská, prosebně utiňuje šum): Vážení! Vážení!

RÉGNIER (informativně, nahlas ke všem): Mučení vodou, rok 1460.

OTEC: Klid, prosím! Prosím! Vít Tabary, kumpán obžalovaného –

TABARY (schlíple): Zde.

Z magnetofonu se opět ozve zpěv „Ach kdeže loňské sněhy jsou“ a zní pod celou scénou tiše až do konce. RÉGNIER vstane, obchází s fotoaparátem, zapíná a vypíná malé reflektory, nikoho si nevšímá.

OTEC: Margot, řečená Tlustá Margot, hostinská –

MARGOT: Jo.

OTEC: Žanka, nevěstka.

ŽANKA zamlaská, zvedne dlaň, širokým obloukem vyplivne žvýkačku.

Pan Régnier de Montigny, později řečený Vlk, hlava zločinecké tlupy, k níž patřil obžalovaný –

RÉGNIER zapne reflektorek a posvítí si jím přímo do tváře. Všichni se po něm otočí. ŽANKA obdivně vypískne.

(OTEC vzdychne.) Ano, ano... Račte, vážení.

Všichni odcházejí za kulisy. Jen ANDĚLA se k OTCI rozběhne.

ANDĚLA: A já? A co já?

OTEC: Prosím? Vy jste –?

ANDĚLA: Já jsem Anděla!

OTEC: Račte být svědek?

ANDĚLA (dětsky): Já... já jsem jeho nevěsta!

OTEC mumlavě hledá ve spise. RÉGNIER přejede ANDĚLU světlem reflektorku. ANDĚLA si zakryje oči. RÉGNIER se uchechtne.

RÉGNIER: Neexistovala. Nehledejte ji.

OTEC: Lituji, slečno –

ANDĚLA (úpěnlivě): Já tam někde musím být!

RÉGNIER: Říkám, nehledejte. Ona je fantóm. Romantická fikce Villonových životopisců. Můžu zhasnout, tatíku?

ANDĚLA (dětsky, trumf): Já jsem jeho anděl strážný!

RÉGNIER se zachechtá. OTEC postrčí ANDĚLU, oba zmizí. Píseň zní, RÉGNIER si píská. Pak vytáhne blesk. Zaměří ho do soudní síně. Náhle všechno zhasne. Ostré světlo vyloupne ze tmy novou postavu. Na lavici pro obžalované stojí mladík v poutech. Dívá se do hlediště. RÉGNIER krátce zavýje. VILLON si ho všimne a radostně, vřele se usměje. RÉGNIER udělá tajné gesto. VILLON s komickou bezmocí potřese pouty. – RÉGNIER rychle, reportážním způsobem fotografuje bleskem celou scénu, VILLON se noří do tmy a opět se objevuje v prudkém světle. Repliky mezi ním a RÉGNIEREM nepůsobí dojemem souvislého hovoru, ale jednotlivých záblesků.

RÉGNIER: Jak si připadáš?

VILLON: Jak vlastní podešev! (Klaunsky strne v póze naprosté zuboženosti. Tma, blesk, světlo.)

RÉGNIER (zuřivě): Co tady děláš? Proč jsi v Paříži?

VILLON: Já nemůžu jinde! Já musel do Paříže! Reň! (*Tma, blesk, světlo, nová pozice.*)

RÉGNIER (*náhle se skutečnou, účastnou obavou*): Dostanou tě, Villone?

VILLON: Ne... ano... Já nevím... Můžu něco dělat? (*Najednou se předkloní daleko dopředu. Zoufalým šepotem.*) Reň! Reň! Doopravdy jsi byl oběšen?

Tma. Chvilíčka ticha. Náhle se rozezní zvony, jeden po druhém, mnoho zvonů, až se celý prostor naplní jejich duněním. Pomalu se rozsvětluje a my vidíme na scénu přicházet senát: devět osob, zakuklených do černých talárů, smazávajících jejich individualitu. Pomalu zaujmou svá místa. Za VILLONA si stoupnou oba biřicové (MOUSTIER a PICHART), stranou se postaví OTEC. Všichni upřeně hledí na VILLONA.

BISKUP: Ve jménu božím!

Zvony doznějí. Všichni na okamžik skloní hlavy, potom si sednou.

(*Věcně.*) Otevírám při proti Františku Montcorbierovi, řečenému František Villon.

VILLON (*úsměvná provokace, přehnaná nosovka u jména VILLON*):
Mistr František Villon.

BISKUP se na něj zahledí, nereaguje.

Ctihodnosti! Ač se má studia místy vpravdě podobala jízdě tryskem na zpěněném koni, přece jen jsem dojel do cíle! Se slitovností sobě vlastní mě slavná univerzita pařížská prohlásila svobodných umění mistrem – a proto se v úctě zname-
menám mistr František Villon!

BISKUP zkoumavě na něj zahleděn, netrpělivě ťuká kloubem do stolu. VILLON začne s úsměvem vyťukávat stejný rytmus. BISKUP stáhne ruku. Takřka neznatelně pokyne biřicům. Jeden z nich trhne pouty, VILLON se zřítí pod lavici. Letmá epizoda. BISKUP zcela nevzrušeně mluví dál.

BISKUP: Je přítomna žaloba?

FILIP (*vstane*): Žaloba je zde!

BISKUP: Nu!

FILIP zaujme své místo. S efektní střídmostí, ale sugestivně, s větami profesionálně členěnými čte.

FILIP: K trestnímu činu došlo letos, na svatého Bonifáce, na Malém rynku v Paříži. Noc se již chýlila k ránu, ale okna pisárny váženého pana Ferrebouca ještě svítila. Náhle pokojné, v bázni boží pracující písaře vylekal podezřelý hluk. Tlupa rváčů, již vedl obžalovaný Villon, začala házet po písařích kamením. Tito pak, vesměs mužského stavu, odpovídali křesťanskými prosbami.

VILLON (*se otočí k biřicovi*): Ty! Kdo píchnul partu tenkrát v Blois?

PICHART: Kuš!

FILIP: Po chvíli vyšel i sám biskupský notář, velevážený pan Marcel Ferrebouc. Předstoupil před rváče jako posel míru, touživ zjednat pokoj – když vtom se na něj obžalovaný vrhl dýkou a nelítostně ho pobodal.

VILLON (*okamžitě, naprosto ohromen*): Cože? To je lež!

FILIP: Leč tento čin, jakkoli zavrženíhodný, není prvním trestným činem obžalovaného Villona. Naopak, je jen logickým završením smutné řady sedmi těžkých a nesčetných lehčích deliktů.

VILLON (*do jeho řeči dupe, hvízdá a křičí*): Podvod! Protestuju! Sprostá lež!

FILIP: Soudu je známo, že obžalovaný se již jako student neštítel vyloupit pokladnu své vlastní mateřské fakulty. Soud ví, že obžalovaný řadu let patřil k vlčí tlupě, nejhorší zločinecké bandě, která přepady a loupežemi pustošila kraj.

VILLON (*zuřivě*): Co je tobě známo, chrástale?!

FILIP: Soud, otřesen, ví, že obžalovaný se nezastavil ani před svatokrádeží! Před krádeží majetku nejposvátnějšího, sochy Ježíše Krista, Pána našeho.

VILLON (*se otočí k biřicům, rychle*): Kdo nás píchnul?

MOUSTIER: Ticho!

VILLON: Kdo dostal Vlka na hák?

PICHART: Hubu drž!

VILLON (*i v poutech ho divoce chytne pod krkem za halenu*): Tobě taky naseru na hrob, nádhero!

PICHART ho krutě udeří přes prsty klíči. VILLON sykne a pustí. FILIP odloží spis. Zahledí se před sebe. Když promluví znovu, tón se změnil. Opustil rovinu střídme výpovědi a teď mluví jakoby „za sebe“, dramatictější, kazatelštěji.

FILIP: Obrátme zrak do hlubiny času. Pohledme na onu strmou dráhu let. Kdysi tu žil scholár, divoký jak květ vlčího máku, Bohem požehnaný básník, radost Paříže. Ale nepodržel božího daru. Z lepkavé tmy pekel ho zavolal hlas ďáblův a on vykročil. Jde, žene se za ním. Boží jiskry hasnou a ze dna čadivě stoupá temná výstřednost.

VILLON (*zdechuceně, nahlas*): Aáááá!

FILIP: Kam spěje? Kam až chce klesnout? Je to snad krev, po které toužíš? – Ano. – On (*ukáže na VILLONA*), lupič, výtržník a zloděj – je i vrah!

KATEŘINA: Vrah?

Náhle jeden z porotců vyběhne ze svého místa. V běhu shazuje talár. Objeví se historický kostým. KATEŘINA začne nenávistně a poněkud nepřičetně cloumat VILLONEM.

Tys ho zabil! On umřel! Slyšíš?

VILLON (*zcela ohromen ji chytí za zápěstí*): Katrino!

KATEŘINA: Všecko jsi zkazil! Copak s tebou někdy můžu žít!

VILLON (*bezvládně*): Vzpamatuj se, miláčku.

KATEŘINA: Podívej se, co se za tebou táhne! Spoušť! Vlci, na čenichu krev!

VILLON: Kateřino! To je báj.

KATEŘINA (*hystericky*): Jaká báj?

VILLON: Báj. Bajka. O mně. (*Tiše, skoro tajemně.*) Nevěř všemu, co ti o mně napovídají.

KATEŘINA (*se mu náhle pověsí kolem krku. Úpěnlivě šeptá*): Zabil jsi ho, Františku?

VILLON (*nešťastně*): Řekli mi, že umřel na špínu v tom špitále.

KATEŘINA začne ječet v nekontrolovatelných, záchvatovitých kadencích. BISKUP: gesto. FILIP přistoupí ke KATEŘINĚ a s mírným násilím ji od VILLONA odtrhne.

KATEŘINA: Proklínám tě! Proklínám den, kdy ses narodil! (*FILIP: POVI.*) Dej pryč ty posvěcený pracky, špíno! Chtěl bys, co, zá-

vidíš Františkovi! Jen závidí, žer se! Stejně za všechno můžeš jenom ty.

BISKUP (suše): Kdo jste?

KATEŘINA se otočí. Ve zlomku vteřiny se k nepoznání změní. Teď je to sebejistá, studená žena s poněkud chladně vyzývavým vystupováním. Vstoupí do ohrádky svědků, položí ruku na Bibli.

KATEŘINA: Jsem Kateřina de Vausselles.

BISKUP: Vztah k obžalovanému?

KATEŘINA: Ne.

BISKUP: Odpovídejte na otázky.

KATEŘINA: Odpovídám. Mezi mnou a obžalovaným nebyl, není a nebude žádný vztah. Sotva jsem ho znala. Upřímně řečeno mě překvapuje, proč musím vystupovat jako svědek v tak infamní při.

BISKUP: Soud je informován, že jste s obžalovaným udržovala důvěrné styky.

KATEŘINA: Soud asi není informován, kde se tato nesmyslná fáma vzala. Můžete protokolovat? – Tedy. Tuto bajku dal svou dobou rozšířit sám obžalovaný. Proč? Z osobního velikášství. Z uražené ješitnosti mě vystavil posměchu chátry. Ano,

v tomto smyslu je zde vztah k obžalovanému, a to vztah strany poškozené, a já žádám o rozšíření žaloby.

BISKUP: Hm. Co můžete o obžalovaném říci?

KATEŘINA: Vaše ctihodnosti. Je pro vás dost obsažné slovo tatrman?

BISKUP: Co víte o právě uvedené příhodě?

KATEŘINA: O té vraždě? Bohužel. Říkám: bohužel.

BISKUP: Byla jste jí přítomna?

KATEŘINA (*užasle*): Ó ne!

BISKUP: Zнала jste oběť?

KATEŘINA (*konverzačně*): Toho Sermoye? Letmo. Byl to takový módní kazatel. S Villonem se klovali jako dva kohouti na smetišti. Vždycky jsem z něj měla dojem jisté posedlosti, ne ďáblem, chraň Bůh, spíš sám sebou –

BISKUP: K věci, svědkyně.

KATEŘINA: K věci? Ne. Nebyla věc.

BISKUP: Končím. Přeje si svědkyni vyslechnout obhajoba? (*Rozhlédne se, ale nikdo nezareaguje. Pohněvaně udeří kladívkem.*) Kde je obhajoba? Kdo byl pověřen hájit Villona?

ANDĚLA: Já!

Další z porotců vyskočí. Zpod kukly vyhlédne dívčí, skoro dětská hlava. ANDĚLA strhává talár. Běží k VILLONOVÍ. Biřicové se smějí, v senátu to zašumí.

Já ho obhájím! (*KATEŘINĚ, v běhu.*) Obhájím ho! – Už jdu, Františku!

KATEŘINA (*přezíravě*): Kdo to je?

MOUSTIER: Kampak, škvrně? Kolikpak ti je?

ANDĚLA (*padne před VILLONEM na kolena, nešikovně rozepíná talár*): Včera mi bylo šestnáct, Františku!

VILLON ji pozoruje celý nesvůj a poněkud podrážděn.

VILLON: Běž pryč, Andělo.

ANDĚLA: Ty si myslíš, že ničemu nerozumím, já vím, já vím... Ale já si troufám! (*Senátu, bojovně.*) Já si troufám! (*VILLONOVÍ.*) Pomoz mi s těma strašlivejma šatama!

VILLON: Holka, nejsme tu sami. Máme společnost.

ANDĚLA: Co je ti po ní? Co od nich čekáš? Vykašli se na ně, Františku!

VILLON: To nejde. Dělej, dělej, zapni se!

ANDĚLA (*vášnivě*): Ty si myslíš, že ti přejou? Dyť voni se tě boje!

VILLON: Běž!

ANDĚLA (*naléhavě*): Bojej, bojej se! Já náhodou poznám, když se lidi bojej! (*Obejme VILLONOVI kolena, se vši naléhavostí šeptá.*) Františku! Jsou na tebe smluvený!

Náhle další člen senátu vyskočí a udeří dlaní o stůl.

RÉGNIER: Dost! (*Autoritativně.*) Proč to strpíte? Co je to za pseudo-historickou maškarádu? Citová omeleta a marmeláda navrch! (*Poněkud neurvale dopne ANDĚLU a odstrčí ji.*) Padej! Villona obhajuju já!

FILIP (*vstane*): Pane! Kdo jste?

RÉGNIER: Régnier de Montigny, pane! A vy moc dobře víte, kdo já jsem!

FILIP: O čem se domníváte, že vás akredituje hájit Villona?

RÉGNIER: Z toho se, pane, díkybohu nezodpovídám vám! (*BISKUPOVI.*) Žádám slavný soud –

BISKUP ho gestem umlčí. Dlouze a zkoumavě se na něj dívá. Mezitím se ANDĚLA poraženě dolouďává ke svému místu. ŽANKA vyjukne z kukly.

ŽANKA (*přátelsky*): Projelas to, krávo, co? (*A hned se zase zakuklí.*)

BISKUP (*váhavě*): Soud zná... pana de Montignyho. Bývalý univerzitan, nemýlím se, že?

RÉGNIER: Nemýlíte, ctihodnosti.

BISKUP: Vaše studia skončila trochu... překotně?

RÉGNIER: Ani teď se nemýlíte. Mohu hájit Villona?

BISKUP: Myslíte, že právě vy –

RÉGNIER: Potřetí se nemýlíte, slavný soude! (*Právnicky zběhle.*)
Pro primo: Ve smyslu procedurálního řádu žádám o zneplatnění všech dosud protokolovaných výroků. Pro sekundo: Na základě corpus iuris ordinalis uplatňuji svůj nárok na hovor s mandantem.

BISKUP kývne.

FILIP: Smím vědět, proč ten průtah, pane kolego?

RÉGNIER (*vyzývavě, zblízka*): Ovšem. Pět let před touto poslední Villonovou soudní taškařicí jsem byl oběšen.

Přejde k VILLONOVÍ. Biřicové sejmou VILLONOVÍ pouta, odejdou. Senát zmizí ve tmě, vidíme jen RÉGNIERA s VILLONEM. VILLON se šťastně usměje, udělá spiklenecké gesto. Pak protřepe ztuhlé ruce a s gumovou obratností za řeči metá kozelce, protahuje se, chová se jako štěně na louce.

VILLON (*otevře náruč, směje se*): Reň! Vlku, jsi to ty?

RÉGNIER (*nereaguje, hněvně*): Co tu chceš?

VILLON: Kde?

RÉGNIER (*ironicky*): V Paříži, v Paříži, příteli! Mezi zuby světa!
(*Prudce.*) Mezi touhle sebrankou!

VILLON (*vyzpěvuje, vyklepává rytmus o dřevo soudních stolic*): Však Paříž, Paříž hraje prim! Věru že ani Lombardanky – nenosí na svých pusách zámky – věru že leccos svede Řím – i Savojanky, Janovanky – však Paříž, Paříž hraje prim!

RÉGNIER: Kuš!

VILLON (*s komickými vzdechy káraného žáka padne před RÉGNIEREM na kolena*): Copak mě neznáš, Rrrreň? Já jinde plihnu jak zapraný spodky, Rrreň! Kvetu jen v pařížském kořenáči, všude jinde mi plesniví kořen, Rrrreň!

RÉGNIER: Jsi v tom až po krk! Dobře ti tak!

VILLON: Já potřebuju Paříž! Zkoušel jsem to bez ní, ty víš, že zkoušel, ale nejde to.

RÉGNIER: Jenže Paříž tě má plný zuby! Třikrát do tebe kousne a vyplivne zpátky do lesa!

VILLON: Óóó! Ne! Jak vidím les, jdou na mě osypky.

RÉGNIER: Jsi blázen. K věci: Bodnul jsi toho kancelářskýho špínu ty?

VILLON: Ne. (*Náhle divoce.*) Reň! Kdo mě prásknul tenkrát v Blois?

RÉGNIER: Vyser se na Blois! – Kdo ti hodil na krk žalobu?

VILLON (*ho chytne za košili*): Žes to nebyl ty? Přísáhej, žes to nebyl ty!

RÉGNIER (*mu zkroutí zápěstí, hrubě*): Pracky pryč!

VILLON: Jestli jsi to byl ty, tak namouduši vyhrabu ještě tvou zdechlinu a uřežu ti hnáty! (*Zoufale.*) Reň! Přísáhej!

RÉGNIER: Nežvaň, spěchám! – Podpoří někdo tvou výpověď?

VILLON (*náhle schlípne, sedne si*): Snad. Dogis odpřísáhne, že do dědka bodl on.

RÉGNIER: Dogis? Kterej to je?

VILLON: Támhle. Ta medúza v sulcu. Ten!

Světlo si najde TABARYHO v taláru. TABARY se začne překvapeně a trochu nejistě klanět, dokud světlo nezhasne.

RÉGNIER: Aspoň něco. – Jdu na věc. Zmiz! (*Postrčí VILLONA do tmy. Vrací se ke své katedře, v chůzi snímá talár a je opět oblečen jako současný intelektuál. Vytahuje psané poznámky.*)

VILLON (*hlas ze tmy*): Reň! Jaká je smrt na šibenici?

RÉGNIER (*se chvíli dívá do tmy, pak se usměje*): Skvostná, příteli. Oběť netrpí, jak ti ostatně potvrdí každý flandák. Půl hodiny mozek vyje a každá kost v těle skřehotá o milost! (*A rázem se otočí, rozhodí ruce a začne přednášet.*) Pak něčemu věřme, přátelé! A tak jsme balamuceni po celý život. – Jaký literární fantas zplodil tuhle verzi Villona? Jaká romantická stvůra se nám tu noří před očima? Kdo to je? Zabýváje se literaturou o Villonovi již drahá léta, potkávám v ní dva věčné fantomy. Buď je to jakýsi voskový anděl s očima upřenýma do budoucna, který má nám – nám! – skládat účty..., nebo je to prostě gauner. Zločinec, raubíř, mafián, řítící se hlava nehlava středověkým jízdním řádem. Jenomže –

Nesouhlasné zakašlání. Světlo objeví FILIPA, také v podobě dnešního vědce, jak sedí za svou katedrou. Chová se ironicky rezervovaně.

FILIP: Dovolte, kolego. Není to zcela balamucení. Pokud naše vědomost sahá, jen na tom úzkém pruhu deseti dvanácti let Villonovy dráhy, který prosvětčila literární historie, máme nezvratné důkazy o sedmi vážných deliktech –

RÉGNIER (*se zápalem*): Pokud naše vědomost sahá! Kam sahá? (*Nataženou rukou napodobí tápání.*) Kam dosáhneme bahnem času? Co se profiltruje filtrem šesti století?

FILIP: Nu, chcete-li zpochybnit fakta –

RÉGNIER: Chci zpochybnit vás! Žádné civilizované právo nepřijímá svědectví z druhé ruky! Okolnost známá jen z doslechu

nikoho nezajímá! A jaký doslech, u všech čertů, máme do roku čtrnáct set iks?

FILIP: Pane doktore, diskutujeme na akademické půdě, ne U Malvazu!

RÉGNIER: Jděte do háje, pane doktore! Pokud budeme traktovat Villona jako kriminálního démona, jsme vedle jak ta jedle – to víte!

FILIP: Démon? Ó ne. Středověký lapka běžné výrobní série. Typ nadčasový a věčný jako veš. Každá společnost zná tyhle nutkavě konfliktní jedince a má s nimi neradostnou práci, tím spíš, že u většiny není jejich osobní scestnost kryta génem.

RÉGNIER: Osobní scestnost! Prokristapána! Co jiného než jedno obrovské scestí je doba, do které se Villon narodil? A ta doba puká ve švech! Paříž té doby je vyjící kočka, která tuší zemětřesení!

FILIP: Knězi Sermoyovi nerozpáralo břicho žádné abstraktní pukání ve švech, ale František Villon osobně!

RÉGNIER: Villon, já vám řeknu, kdo je Villon! To je hrůzou zježený vlas na temeni své doby! To je protivítr dějin, svištící úzkým hrdlem individua!

FILIP (*suše*): Pane kolego. Chcete-li mermomocí porodit třídního hrdinu, radil bych vám vybrat si grázla méně stoprocentního.

RÉGNIER: Víte, co je to středověk? To není akademická půda! To je etická džungle! A vládne v ní zákon džungle! Nimrat se v detailech, jako byla ta politováníhodná anekdota s tím chrámovým tlučhubou, s tím Sermoyem nebo Charmoiem, nebo jak se píše, který stejně nezašel na ránu do břicha, ale na špínu v nemocnici, protože v džungli byl svinčík, v džungli se nezametalo –

FILIP (dotčen): Nemám, co bych dodal. Nemám, co bych dodal.

RÉGNIER (vášnivě): To jsem rád!

Oba si sednou a přímo odfukují vzteky. Po chvíli.

FILIP: Dotaz z pléna. Zodpovězte si to sám.

RÉGNIER (vyrušeně): Co?

Světlo osvětlí stoličky. Jsou prázdné, sedí na nich ŽANKA, ANDĚLA a TABARY, oblečení jako dnešní studenti. ŽANKA se hlásí, je ze všech tří nejvíce laděna do typu hippie.

ŽANKA: Co je to zákon džungle, pane doktore?

RÉGNIER (vyveden z míry hloupostí otázky): Cože? No přece...

FILIP (vítězně): Dovolte. Silnější žere slabšího. Mínil jste to tak?

RÉGNIER (vzpamatuje se, odfrkne): Ještě tak, aby slabší žral silnějšího! To by tu bylo zbytků, co?

ŽANKA: Dík!

TABARY: Můžete nám definovat středověk?

RÉGNIER: Rád. – Silnější žere slabšího a mezi jednotlivými sousty ho nutí říkat Dobrou chuť!

ŽANKA (*hippiovsky*): Výborně!

RÉGNIER (*ANDĚLE, která se hlásí*): A vy?

ANDĚLA (*snaživě, naivně*): Já bych jen... já myslím, že Villon byl tak... tak ohromný a velký, že snad bychom ho neměli posuzovat jako ty druhé... snad měl svým způsobem právo –

RÉGNIER (*náznačkově se zhroutlí v židli*): Uf...! Sedněte si, slečno. Já vám odpovím. (*Vyskočí.*) Odpovídám: ne, ne, ne! Proboha, pochopte to! Středověk je lidožrout! A z hltau lidožrouta je poněkud jiný pohled na svět než z vyhlídkového letu šesti století! – Měl právo! Slečno! Víte, co je to inkviziční justice? Vymučte mi z ní pojem práva a budem mluvit dál!

FILIP: No, no. Mažete to tlustě, pane kolego.

RÉGNIER *popíchnut, vyskočí. Obléká si talár.*

RÉGNIER: Já ten nesmyslný proces zvrátím! – Slečno! Víte, co je to právo útrpné? Výslech vodou? Hm? – Tak to vám takhle otevřou nahoře pusinku a lejou vám tam slanou vodu a lejou a lejou a ještě lejou a pořád lejou –

Přidušený výkřik ve tmě. Prudké světlo zachytí Villonovu MATKU, bez taláru, oblečenou jako chudou ženu. Cloní si oči, brání se rukama proti ostrému světlu.

FILIP (*vyskočí*): Tak už dost!

RÉGNIER: Dost? Na žízeň jistě. Ale to nestačí! To ležíte na pryčně, uvázaná –

FILIP (*chytne RÉGNIERA za rameno*): Vzpamatujte se!

MATKA: Františku! Co je s Františkem? Eminence –!

RÉGNIER (*v afektu*): A teče to z vás spodem, totiž: když máte set-sakramentský štěstí a fungují vám ledviny, hezky na plnej motor: vrr! vrrr! vrrr!

ANDĚLA (*si zacpává uši, úpěnlivě*): Dost, prosím vás, dost!

FILIP: Dost!

MATKA: Kde je pan biskup?

RÉGNIER: Villon byl mučen vodou čtyři dny. Čtyři dny! Ještě vás zajímá problém práva?

BISKUP (*silným hlasem*): Dost!

Vřava ustane. Světlo zalije jinou část scény. Na pryčně, hlavou dolů, leží bezvládný VILLON. U pryčny džber. Nad ní oba biřici.

BISKUP (*pomalou přejde až k nim a zadívá se na bezvládného VILLONA*): Mluvil?

PICHART: Ne.

BISKUP: Vůbec?

MOUSTIER (*se uchechtne*): Jen sprostě.

BISKUP: Hm. – Pryč, pryč!

Gestem odežene biřice. Chvíli se sám zkoumavě dívá na VILLONA. Pak odchází, k nohám mu padne MATKA, chytí ho za ruku.

MATKA: Eminence! Pro slitování boží! Je to doopravdy zločinec?

BISKUP (*se vytrhne, neochotně*): Co je to zlo? Co je to zločinec?

BISKUP odejde. CHÓR se dá do divokého, temperamentního zpěvu. Vchází MARGOT, nese stůl, prostírá ho, lomcuje s bezvládným VILLONEM. Její repliky se mísí se zpěvem CHÓRU.

CHÓR:

Znám mouchu v mlíce tonoucí,
znám šat, jenž lidi přejinačí,
znám slunný čas i vichřici,
znám podle křiku, kdo jsou rváči,
znám lživé sny, co vidí spáči,
znám Čechy bludem zmámené,
znám Řím, jenž mocí na blud stačí,

znám cokoli, jen sebe ne.
Znám vše, ač nic bych neznal radši,
znám vše, co stejné, neměnné,
znám Smrt, jež všechny pod zem vtlačí,
znám cokoli, jen sebe ne.

MARGOT (už v průběhu zpěvu): Slez, čuně! Musím prostírat! (Zacloumá VILLONEM. VILLON opilecky zasténá. MARGOT ho pleská po tvářích, rve ho za vlasy, její akce pomalu přecházejí v poněkud drsné muchlování.) Ty jsi zase zlitej jako kára! (Táhne VILLONA za vlasy do sedu, VILLON se jí vysmekne, drží si hlavu v dlaních a bolestně jí zatřepe.)

VILLON: Au! Mám v hlavě myš!

MARGOT (muchluje VILLONA, který na kontakt přistupuje): Ty jsi ale čuňák, co?

Vtom na scénu vtrhne rozjařená pařížská mládež: RÉGNIER, TABARY, ŽANKA, ANDĚLA, PICHART. Jako trofej nesou vývěsní štít, či snad jiný atribut vypleněného řeznictví. Disonantní zpěv, smích, nesouvislé výkřiky. VILLON odstrčí MARGOT, posadí se, zpozorní.

VILLON: To je Reň?

MARGOT: Nejsi čuňáček?

VILLON: Drž hubu chvíli! (Křičí.) Rrreň!

MARGOT (uraženě vstane): Dolů, chlíváku! Dělej! Boty ze stolu!

Rozjařená mládež vtrhne až k VILLONOVÍ. PICHART si sedne stranou, luskně na MARGOT, dá si přinést víno a pak už jen mlčky pije a ostražitě poslouchá. Ostatní povykují jeden přes druhého, repliky se hrnou občas najednou.

TABARY (nadšeně): Franta je tu! Franto, vstávej! Kámoš přišel!
Tabary Vít!

ŽANKA (stejně): Franto! V Paříži se to šíleně mydlí! Fantastická řežba!

MARGOT (hrubě shazuje VILLONA ze stolu): Slez!

TABARY (rozhořčeně): Opatrně, ženská! To je Mistr! To je náš génius!

RÉGNIER rozhrne hlouček kolem VILLONA, chytne VILLONA a postaví ho trhem.

RÉGNIER: Polez, génie!

VILLON: Reň!

TABARY (bubnuje dlaní o štít): Hospodo! Džbán!

MARGOT: Až naprší a uschne! Kdo to zaplatí?

TABARY: Zde! Tabary Vít! Tabary Vít pro kamarády všechno!

VILLON: Co je?

TABARY (*se překřikuje se ŽANKOU*): Aféra, hochu, fakt – aféra!

ŽANKA: Žandarmové chčijou vzteky! Študáci vyplnili řeznictví!

RÉGNIER (*vyskočí na stůl, rozpřáhne ruce, vesele a provokativně*):
Spoušť! Nádherná, velebná spoušť! Další kus Paříže na padrt!
Gloria! Jednoho požehnaného dne se celá rozletí na kusy
a zbyde po ní jenom smrad!

VILLON vyskočí na vedlejší stůl. Drnká. I on pouze vesele povykuje, celá jeho další disputace s RÉGNIEREM je vedena v duchu studentské provokace, nikoli filozofických úvah. Oba se dobře baví, jejich spor provází smích.

VILLON: Zamítá se! Nad Paříží držím svůj milostný palec! Paříž je ucho světa! Kdo jiný by mě poslouchal?

MARGOT (*navztekaně*): Já s váma se všema vyrazím futro! Ještě mi sem přitáhnete žandarmy!

RÉGNIER: Jediné slovo, které je třeba špitnout do tohoto nestoudného ucha, je slovo (*zařve*) NE!

TABARY (*opile objímá MARGOT, mísí se do dialogu RÉGNIERA a VILLONA*): Kašli na žandarmy, Margot! Já na žandarmy víš co.

ŽANKA: A hezky zvysoka!

TABARY: Tabary, pánové, vždycky zvysoka!

VILLON: Zamítá se! Nebudu živořit o jednom slově! A nepřestanu, dokud neproženu všechna slova Francie!

TABARY: Já jsem student! Já mám akademický práva! Na mě žádné žandarm nesmí šáhnout ani prstem.

MARGOT: Neposlintej se, troubo. Až vás chytanou, nadělaj z vás kaši. A dobře vám tak!

RÉGNIER: Svět hnije! Nech ho vyhnít! Villone! Přidej se ke mně! Vyhlášu velkolepý útok na svět! My dva spolu mu teprv dáme směr!

VILLON: Povolují se mi všechna slova? Žádám svobodu!

RÉGNIER: Svoboda neexistuje! Svoboda je pouze maskovaná nutnost! Naše heslo budiž ohlušivé NE!

VILLON a RÉGNIER se smějí. Připotácí se opilý TABARY.

TABARY: Jasně, Reň. Se mnou počítej, vždycky. Já jsem ďábel. Ďábel chlap.

RÉGNIER (*seskočí ze stolu, pije. Dobromyslně*): Blbče. Na tebe kdyby z nebe kejvli, i pod rohožkou bys jim zpíval Gloria.

TABARY (*uraženě*): No a? No a je na tom něco zlého? Každěj chcem do nebe. (*VILLONovi.*) Ty snad nechceš do nebe?

VILLON (*se směje, drnká*): Mně stačí Paříž. Však Paříž, Paříž hraje prim...

TABARY (*doráží na VILLONA*): Ty nechceš do nebe?

VILLON: Kočičí nebe vypadá přesně jako myší peklo. Záleží na tom, kdo je kočka a kdo myš.

RÉGNIER (*se směje, štouhá do TABARYHO*): Co seš, Tabary?

TABARY: Obojí.

VILLON drnká.

MARGOT (*naběračkou seká VILLONA přes lýtka*): Slez, čuňáku!

VILLON (*se smíchem*): Au! (*Pošle jí polibek.*) Nerušte, čunice! Právě pro vás chystám rým!

ŽANKA: Víte, že už je třicet mrtvejch? To má grády, co?

TABARY (*řve*): Ticho! Ticho! Mistr zazpívá!

Všechno se na okamžik ztiší. ŽANKA se vyhoupne na stůl a sedne si na bobek pod Villonovy nohy. VILLON se velmi šťastně usměje. Potom se jasným a jistým hlasem dá do zpěvu.

VILLON (*zpěv*):

Item mám něco pro Margot,
tu tlustou krásku, s níž jsme měli,

já přísahám, by 'r Lord, by God
vztah stejně důvěrný jak vřelý –

TABARY (*nadšeně*): Ježíš, to je vůl, ten chlap! To je přece blbec! To je ďábel, tohleto!

VILLON (*zpěv*):

Své dámě sloužím-li a mám ji rád,
zda sprostým tulpasem se proto zvu?
Dovede moc a opětovně dát,
a z lásky k ní já sahám po kordu.
Jak přijdou hosté, džbánek popadnu
a pro víno jdu, aniž ztropím hřmot;
sýr, chléb a ovoce je další chod.
Dím: „Dík,“ když účet tučně vyrovnán,
„jak vás to chytne, buď vám to zas vhod
zde v hampejzu, kde rozbili jsme stan!“

Když nemá vindry a chce se mnou spát,
já pásek, spodničku i šat z ní rvu,
však ona začne mne hned muchlovat
a rozkřikne se: „Ne tak pomalu!“
Opilí usnem spánkem ožralů.
Ráno, když břich ji vzbudí ze dřímot,
pozorně, aby nezamáčkla plod,
lehá si na mne. Jsem jak rozmačkán,
jak rajtuje si, vzteklá, čehý, hot,
zde v hampejzu, kde rozbili jsme stan.

Vše vystaráno! Nebojím se psot!
Jsme stejné ráže. Dvojice jsme slot.
Lehká a pasák. Špinavý jsme rod.
Lne rovný k rovné. Jako u těch vran.
Oh, tahle špína! Špína je nám vhod.
Nás život vypliv. Plijem na život,
zde v hampejzu, kde rozbili jsme stan.

TABARY parodicky líbá Villonovu botu, všichni se smějí. Hned v první sloce se rozeznějí i kytary CHÓRU. Později se připojí i ke slovům písně CHÓR. Do zpěvu MARGOT zuřivě tluče VILLONA naběračkou přes lýtka.

MARGOT: Vypadni, cintáku! Táhni pryč!

Vtom se do zpěvu ozve zvenku hluk, třesk, dusot kopyt, řehtání koní, křik. Všichni ostražitě ztichnou. ANDĚLA vybíhá zjistit situaci, ihned se vrací.

ANDĚLA: Františku! Utečte! Jedou biřici!

Postavy hry se rozutíkávají, kdosi převrhne stůl, zmatek a zvenku sílí hluk.

RÉGNIER: Zhasněte!

Někdo zhasne, tma. Koňský řehot.

MARGOT: Bože, aby vás tak všechny zabásli!

Ve vzduchu zní vysoký, kovově chvějivý tón. Náhle se ve tmě objeví ostré světlo a ozáří utíkajícího VILLONA.

VILLON: Zhasni, vole! Kdo to svítí? Zhasni to!

Ostrým zvukovým stříhem zmlkne všecken hluk pouliční rvačky. Chvějivý tón trvá, VILLON si chrání oči před ostrým světlem, které se k němu blíží. Chce uhnout. Ale vtom ho někdo (MOUSTIER) ze tmy chytí za ramena a zprudka ho usadí.

PICHART: Kolikátý výslech?

MOUSTIER: Devátý.

Skrovně se zasvětlí část scény. PICHART právě poutá VILLONA k židli, natáčí mu reflektor přímo do očí. Scéna výslechu. MOUSTIER drží jakýsi kovový mučicí nástroj, právě do něj uhodil kusem kovu a zálibně poslouchá chvějivý tón.

VILLON: Dej pryč to světlo!

PICHART: Když já bych tě rád viděl. Nó... od čehopak máme tu roztomilou jizvičku?

VILLON: Už jsem řekl!

PICHART: Ale neřek.

VILLON: Řek.

MOUSTIER přistoupí k VILLONOVÍ a rozechvěje mu výmluvně vidlici rovnou u ucha.

PICHART: Nech ho. Však on to poví. (*Mazlivě.*) Já ho rád poslouchám. Má hlásek jako konipásek. To bude nějaký zpěvák, co? (*Náhle zupácky zařve.*) Hajzle, mluv!

VILLON (*zdeptán*): Ret mi rozsekl dýkou Filip Sermoy.

PICHART: Kdy? Kde? Jak? A proč?

VILLON: Kdy: pátého června. Kde: před chrámem svatého Bonifáce. Jak? Tak! (*Zařve a vyskočí i s židlí proti PICHARTOVÍ: styl karatistického útoku. Biřic upadne. VILLON afekt.*) Tak! Zákeřně, bez výstrahy! Jako lupič! Jako rána osudu!

MOUSTIER: Stráž! Ty lumpe! Stráž!

Překotí VILLONA i se židlí na zem. Ze tmy vejde BISKUP. Dívá se. Po chvíli dá pokyn, aby VILLONA zvedli. VILLON po biřících plívne. BISKUP je odežena. Pak si přitáhne židli proti VILLONOVÍ. VILLON se chová vzpurně, BISKUP nevemlouvavě a zdvořile.

BISKUP: Nevadí vám to světlo?

VILLON: Ne.

BISKUP (*vstane, odkloní světlo, usedne*): Tak?

VILLON: Hm.

BISKUP (*po chvíli, zamyšleně*): Víte, je zde jistý řád. Řád věcí, boží řád.

VILLON: Hm.

BISKUP: Je třeba ho chránit. Zdivočelý řád je vír zla a dobra, ve kterém postupně houstne jenom zlo. (*VILLON mlčí. BISKUP náhle potřese hlavou a jako by přeladil. Lehce, s úsměvem řekne:*) Vy jste byl student, že?

VILLON: Hm.

BISKUP: Studenti, černé ovečky Paříže... Máte rád Paříž, Villone?

VILLON (*ostrážitě*): Proč?

BISKUP: Hodně jsem o vás slýchal... Dokonce jsem si dal opsat dvě či tři vaše balady... Jste schopný mladík, Villone.

VILLON: Hm.

BISKUP: Zajímalo by vás, které balady to byly?

VILLON (*nevyrží, usměje se, vstoupí v kontakt*): No?

BISKUP (*se také usměje, ale proti očekávání odbyde otázku mávnutím ruky. Přátelsky*): Poslyšte... toho Sermoye jste znal?

VILLON: Sermoy? První trouba Paříže!

BISKUP (*mírně*): Mluvíme o služebníku božím, Villone.

VILLON (*klaunsky*): Hlásná trouba, ovšem. Hlásná trouba Paříže.

BISKUP: A... vy jste měli spor?

VILLON: Spor! Tisíc! Jednou rukou se držel kazatelny a druhou chytal za podolky svatý, když mě ostouzel. (*Náhle prudce.*) Vyhrožoval, že mě zabije!

BISKUP: Nu... dopadlo to spíš naopak...

VILLON: Co jsem měl dělat? Co byste dělal, kdyby se na vás vrhl zezadu?

BISKUP: Zezadu? Bylo to zezadu?

VILLON (*náhle schlípne*): Vždyť... Á, nic.

BISKUP: A byla tady... jaksi... příčina? (*VILLON mlčí. BISKUP vstane, rozsvítí reflektorek vysoko nad hlavou a usměje se.*) Úplněk!

Dá gestem pokyn biřicům, kteří mlčky sejmou VILLONovi pouta a zmizí, VILLON si zakryje obličej dlaněmi. Po chvilce stáhne dlaně a zeptá se tiše.

VILLON: Ona je tu? (*Ale BISKUP tu už není. VILLON vstane, znepokojeně se rozhlédne.*) Kateřino! Kateřino! Jsi tu?

Ze tmy vyběhne KATEŘINA. Je jiná než v úvodní scéně: teď je mladá, dívčí, opravdová, zamilovaná, trochu horečná.

KATEŘINA: To je dost, že jste si vzpomněl! (*Hodí mu loutnu.*) To je vaše, ne?

VILLON chytí loutnu. Najednou se zasměje. Převládne v něm jiná nota: i on je náhle mladý, šťastný, okouzlený, veselý.

VILLON: Nebesa! Otevřte se a pohlťte mě! – Kateřino! Jste to vy?

KATEŘINA (*s hranou štítivostí vezme do štipce jeho cáry*): Chodíte jako šupák, studente!

VILLON (*smích*): Ó pardon... (*Svěsí z reflektorku studentský pláštík, obléká se, drnká.*) Však Paříž, Paříž hraje prim –

KATEŘINA: A co jste to zas provedli?

VILLON (*uličnický*): Úplněk! Hle, jaká luna! Monstrance!

KATEŘINA (*ho tahá za vlasy*): Na něco se ptám!

VILLON: Ó, slečna ví všechno! Zašumělo povětrí?

KATEŘINA: Je vás plná Paříž!

VILLON: Však Paříž, Paříž, hraje prim...

KATEŘINA (*netrpělivě*): Bude to?

VILLON: Každý den odlétá z Paříže černé procesí klevet, buší na nebeská vrata a skučí jako Meluzína: Villóóón! Villóóón!

KATEŘINA pustí jeho vlasy, nervózně sevře a otevře dlaně. VILLON si pohybu všimne. Přestane drnkat a vezme ji za zápěstí. Pohyb provinile přestane.

Co to děláte?

KATEŘINA (*chce odtáhnout ruce*): Nic.

VILLON: Všiml jsem si mockrát. Vytahuje, zatahuje drápky. Jako kočka, když vyje strachy.

Položí si její dlaně na krk, KATEŘINA vzdychne. Náhle zcela jinak, s novou nekoketující opravdovostí.

KATEŘINA: To je netrpělivost.

VILLON (*tiše a mile*): Nač?

KATEŘINA: Nevím. Na nic. Jsem nedočkavá jako... jako očištěc. Život se tak vleče, plíží, všichni blábolí. – Nudíte se někdy, Villone?

VILLON mlčky zavrtí hlavou.

Já věčně. Pořád. Nudím se tak strašně, že si počítám i prsty na nohou.

VILLON: Co vlastně děláte... celé dny a noci, Katrinko?

KATEŘINA (*trpce*): Spím. Spím jak na útěku: kdykoli se dá. Uléhám, jako se lehá popelem. Sním. Sním, že jsem student. Jsem bláznivá a vykřičená jako Villon. Ne! Jsem mnohem vykřičenější!

VILLON se šťastně usměje. I KATEŘINA se pousměje.

Co ještě... Zkousím, jak dlouho vydržím nedýchat, až málem omdlím. Sedím na hostině a tichoučce se dusím. A dodnes si koušu nehty. Vážně, podívejte se!

VILLON si se zájmem prohlédne její ruce. Potom je políbí do dlaně.

Mám hrůzu, že jednou se uhryžu celá: nehty, potom prsty, ruce... jako liška v kleci.

VILLON se šťastně, tiše rozesměje. Vroucně se na KATEŘINU usměje a pomalu si ji přitahuje k sobě.

Co mám dělat, Villone?

Vtom ze tmy vystoupí FILIP, oblečen jako kněz, s breviářem v ruce.

FILIP (*káravě, dotčeně*): Slečna de Vausselles?

KATEŘINA (*odskočí, cloní si oči proti reflektoru*): Kdo tam?

FILIP: Co děláte sama venku v tak nevhodnou hodinu?

KATEŘINA (*vzpurně*): Jsem sama?

VILLON (*rozhněvaně, provokativně*): Ó, boží ústa mezi námi! Bůh na nás ve své dobrotě vyplázl svůj posvěcený jazyk! Spusťte, rétoře!

FILIP (*ho ignoruje*): Ví vaše paní matka, kde jste touto dobou? Dovedu vás domů, slečno de Vausselles!

VILLON: Nevnučuj se, kamaráde. Plav!

FILIP: Dovolil vám někdo odejít?

KATEŘINA (*rozverně, ale už s nervozitou*): Já jsem totiž náměsíčná, otče Sermoyi. Jsem bezmocná proti úplňku. (*Náhle divoce zaúpí.*) Úúúplně bezmocná!

Vztáhne před sebe ruce a začne hrát náměsíčnou. FILIP se ji pokouší chytit.

FILIP: Slečno de Vausselles!

VILLON (*ho odstrčí, až trochu hrubě*): Odsun, odsun, pátere!

FILIP: Vás jsem neoslovil, Villone!

VILLON: Jste přebytečný, nežádoucí, zbytečný!

FILIP: Slečno do Vausselles!

VILLON sebere dlouhý pružný prut a uvolněně vyštouchně FILIPOVI z rukou breviář.

VILLON: Ať vám neupadne breviář!

FILIP: Villone, nedrážděte mě!

VILLON (*ho pošťuchuje klackem*): Puťa puťa... ná...

FILIP mu chce klacek vytrhnout, ale zlomí ho vejpůl. VILLON okamžitě zaujme útočné postavení šermíře a začne se proti FILIPOVI ohánět klackem jako kordem. Na ochozu se objevil CHÓR. Hvízdáním podporuje rytmus rozvíjející se rvačky.

FILIP: Pamatujte se! Jsem služebník boží.

VILLON: Ó. Kdo v církvi jsou, jsou všichni svatí!

FILIP: Abyste nelitoval.

VILLON (*polozpěvně skanduje hanlivý popěvek*):

„Ne, nelze tupit kněžský řád
a nelze se mu posmívati...“

Kšá, kšá, husičky do vodičky, kšá slepičky na oves!

FILIP: Nepřeceňujte mou trpělivost!

VILLON:

„... jej třeba přijmout bez výhrad.“

Kšá! Kšá! Kšá!

CHÓR (pokračuje v písničce):

„Kdo v církvi jsou, jsou všichni svatí.“

FILIP: Přestaňte!

VILLON: Ty závistivej šmíráku!

FILIP (v bezmocném vzteku): Já tě zabiju!

Rvačka.

CHÓR:

„Jen blázen vytýká jim hřích;
já veřejně, ni v úkrytu,
ni jinde ani necek bych:
ti lidé mstí se bez citu.“

*Během rvačky se schází senát a zaujatě pozoruje dění. KATEŘINA je ná-
měsíčně míjí, občas do někoho vrazí a jde dál. VILLON FILIPA brzy přemů-
že, dostane ho na zem a klekne si na něj, takže FILIP je zcela bezmocný.*

VILLON (KATEŘINĚ, vesele, vítězně, klukovsky): Kateřino! Co s ním
mám dělat? Je náš!

KATEŘINA (dostává záchvat smíchu, rozpustile): Zab ho, Villone!
Zab ho a utečem spolu z Paříže!

FILIP (z lehu, přidušeně): Villone, přestaňte včas!

VILLON ho pustí. Směje se, zatímco se FILIP zvedá.

VILLON: Táhni kázat! A požehnej nám! Řekni: S vámi Bůh!

FILIP (bez otočení, se sklopenou hlavou vychází na nejvyšší stolicí, na „kazatelnu“. Požehná, uštvanež řekne): S vámi Bůh!

Všichni přítomní, až na VILLONA a KATEŘINU, si kleknou. Zazní kostelní zvon. OTEC mává kaditelnicí.

VŠICHNI: I s tebou.

KATEŘINA (náměsíčně vrazí do VILLONA, ohmatá mu obličej, pak otevře oči. V záchvatu smíchu): Já nic neviděla! Já nic neviděla! Kde je?

Ve smíchu padne k ostatním na kolena. Smích náhle přejde ve stejně záchvatovitý, nezadržitelný pláč. FILIP stojí na kazatelně s obličejem skrytým pod dlaněmi. Pak pomalu odkryje tváře. Začne kázat a náhle dosud nejplněji vyvstane jeho fanatická, sugestivní, profesionálně ukázněná povaha.

FILIP: Pláč. Pláč. Já slyším pláč. Paříží zní pláč.

Dlouhá pauza. KATEŘINA rázem zvedne hlavu a přestane plakat.

Matouš, kapitola osmnáctá „Běda světu pro pohoršení. Ačkoli musí býti, aby přicházela pohoršení, běda člověku, skrze něhož pohoršení přichází.“ – (Pauza.) Běda. Komu běda? Skrze

koho jako skrz bránu pekelnou, chřtán žravě zející, útrobu mokře vyhřezlou vchází do našich domů pláč?

Zaboří hlavu do dlaní. VILLON konečně jako poslední přiklekne k ostatním. Mezi klečícími na něj kdosi obveseleně kývne: je to TABARY. Spiklenecky ukazuje jakousi strunu. VILLON se usměje.

Bratři a sestry! Pařížské zvony mlčí hrůzou. Pařížskou dlažbou prosakuje krev. – Jak dlouho ještě máme mlčet ke krvavým hříčkám studentů? Což není jejich zpupnost smrtná? Studenti, černé ovečky Paříže... Ale nejsou to vlci v rouše ovčím? Tak ptá se Pán. (*Pauza.*) A když zlu nebráníme, otevříme dveře Satanovi. Když neztrestáme vinné, i v nevinných bude vichr kvíleti!

TABARY přejeđe prstem strunu. Struna zakvílí „jako vichr“. Kdosi vykřikne leknutím, kdosi se zasměje. Šum.

(FILIP zvýší hlas.) A brzy v nás bude i bouře hřmíti! Nečisté větry buráčet!

TABARY a VILLON obstarávají zvukové doprovody. Nakonec TABARY zaburácí „jako nečistý vítr“. Pohoršení.

Kdo to byl?

Zvenku se ozve dusot koní, rány, křik. Vběhne ŽANKA.

ŽANKA: Pomoc! Seržanti řežou studenty!

Zmatek. Někteří vyběhají, jiní dál klečí. Výkřiky, hluk zvenku zesílí.

FILIP (*je překřikuje*): Bratři a sestry! Zachovejme klid! Zpívejme!

Rozezní se kostelní píseň. Někteří hledí do dálky. ŽANKA vyšplhá na soudní stoličky a vestoje obhlídí dění, hvízdá na prsty. KATEŘINA dojde k hloučku, kde stojí VILLON, a společensky se zeptá.

KATEŘINA: Co se to zase děje, pánové?

VILLON: Dva seržanti zabili studenta, k vašim službám, slečno de Vausselles.

ŽANKA (*křičí shora*): Ne! Dva studenti zabili seržanta!

VILLON (*se zasměje*): Ještě líp!

MOUSTIER: Všechny studenty uvázat za koňskej zadek hubou dolů a hnát je za Paříž!

Hlouček se rozchází. Na scéně zůstává jen VILLON a RÉGNIER. FILIP schází z kazatelny, pomalu a s vážnou tváří dochází k dvojici.

FILIP: Pane Villone.

VILLON (*uličnicky*): Zde!

FILIP: Na pár slov.

RÉGNIER (*se usadí na zem, odzátkuje láhev. Družně*): Mohu naslouchat?

FILIP: Raději bych s vámi, pane, mluvil sám.

VILLON (*klaunsky*): Reň je můj obhájce. Neumím disputovat s profesionálem. Zpívat, prosím! Ale prózou mluvím z cesty. Rrrreň!

RÉGNIER mu hodí háhev. VILLON se usadí, pije. FILIP stojí toporně mezi oběma. Ale teď není směšný ani kazatelský, dokonce je vzácně skutečný.

FILIP: Villone, jsme nepřátelé pro smích celé Paříži.

VILLON: Rrrreň! (*Hodí mu láhev.*)

FILIP: Jak daleko to, Villone, chcete hnát?

RÉGNIER (*vesele*): Obhajoba radí: neodpovídat!

FILIP: Já vás varuju upřímně, Villone. Boží trpělivost je takřka bezdná. Ale kdo jednou narazí na dno, ten pod ním zmizí.

VILLON (*už trochu opile*): Mluvíte jak Písmo, otče. Ještě že neveršujete. Paříž by mě nechtěla.

FILIP (*vážně*): Netropte si smích z božího daru. Možná, že vás nechápu, ale tolik vím, že nesete břemeno boží hřivny. Bůh s vámi jednou zúčtuje.

VILLON: Já vám řeknu, jak je to s námi, otče. Paříž je nám malá. Jsme dva prsty, co omylem vklouzly do jedné přihrádky v rukavici. (*Zvedne prostředník a ukazovák.*) Já jsem ten o chlup větší. Zato vy jste si dal narůst delší nehet, Sermoyi!

FILIP: Proč nechápete, že vás chci chránit před vámi samým? Villone! Jednou za studené noci v semináři se mi zjevil Pokušitel. Vysmíval se všemu stejně jako vy!

VILLON: Mně se o vás taky zdálo, otče. Visel jste za jednu nohu z oblak a šmíroval jste v noci u ložnic.

FILIP (*dotčeně*): Pane de Montigny! Vy souhlasíte s tímto dětským běsněním?

RÉGNIER (*parodický úžas*): Já? Já nesouhlasím s ničím! To je moje poslání!

FILIP (*se chvíličku na oba dívá, pak poražen*): Budu se za vás modlit, Villone.

Odchází. VILLON hodí RÉGNIEROVI láhev, láhev nešťastnou náhodou udeří FILIPA do hlavy. FILIP se otočí. V okamžení se změní v dravého, útočného ŽALOBCE. Světlo odhalí senát v plném počtu. VILLON zívne a usíná.

FILIP (*útočně*): Vznáším námitku!

RÉGNIER (*rychle vyskočí, bere si talár. Stejně prudce*): Okamžik!

FILIP: Odmítám jednat s obhájcem, který pokládá nesouhlas za životní program! Odmítám jednat s člověkem, který se profesionalizoval v nenávisti! Neuznávám obhájce práva, který neuznává právo jako kategorii!

RÉGNIER (*už v taláru*): S čím souhlas? Nenávist k čemu? A právo? Čí?

FILIP: Nedeklamujte!

RÉGNIER: Myslíte, že Villon nenávidí? Že se bouří? Pch! Je to jen mladý kozel, který ani pořádně neví, co dělá! Ale v něm, v něm je ta tajná škvíra, kterou hvízdá vichr doby –

FILIP: Vichr doby? Tahle opilá maškaráda? Vykrádání krámů? Rvačky s žandarmy?

RÉGNIER: Otevřte oči! Stojíte po kotníky v právu a po krk v sedlé krvi, Sermoyi!

BISKUP (*zaklepe kladívkem, suše*): Pane obhájce.

RÉGNIER: Ano?

BISKUP (*nevzrušeně*): Chcete založit obhajobu svého mandanta na obžalobě středověku? Krále Karla? Francie? Svaté justice? Či mne?

RÉGNIER: Ne. Můj spor se všemi jmenovanými přírodními úkazy je už uzavřen a uložen ad acta. Ale protestuji proti zaujatosti

žalobce, který ustrnul v osobní zášti a zvrací tento proces v nedělní kázání!

FILIP: Jsme teprv na začátku. Dojdeme i k jiným bodům žaloby.

RÉGNIER: Ano. Až k vraždě. Co nevidět budete zavražděn, Ser-moyi. Já budu oběšen. A Villon? Co se stane s ním?

VILLON spí. Sedí u něj ANDĚLA a lechtá ho stéblem. RÉGNIER obchází senát, ale všichni hledí jinam, jako by RÉGNIER vyslovil nějakou nepatřičnou otázku.

Ptám se: Co uděláte s Villonem?

BISKUP: Otázka se zamítá.

RÉGNIER: A-ha!

Chvilé ticha, do níž spící VILLON kýchně.

BISKUP: Předved'te Villona!

OTEC (vylekaně): Už jdu, už jdu...

BISKUP dá velitelským gestem najevo senátu, že chce být sám. Porotci se zvedají a odcházejí. OTEC jako soudní sluha se šouravě blíží k VILLO-NOVI. Hraje teď dvě role: jako soudní sluha neosobně vyvolává, jako OTEC pěstoun je ustaraný a soucitný.

Student Villon! Villon František! (*ANDĚLE, tiše.*) Běžte, děvenko!

ANDĚLA se lekne, vyskočí, v běhu vezme přes ruku svůj talár, který visí přes opěradlo jejího křesla a utíká za ostatními, VILLON se posadí, opilecky si mne oči.

VILLON: Co je?

OTEC (*zblízka*): Hochu, hochu... co s tebou udělají? Jak to s tebou jenom dopadne?

VILLON (*radostně, vroucně*): Otče! To jste vy?

OTEC (*vyvolává*): Villon! Villon František!

VILLON: Opusťte, otče, že se neozývám. Život se mi trochu spláčil... staví se na zadní. Ale zato krásně ržá!

OTEC (*tiše*): Já vím, já vím... Jen aby měl rektor trpělivost, Františku.

VILLON (*úlek*): Rektor? Proč?

OTEC (*vyvolává*): Jeho důstojnost univerzitní rektor čeká studenta Villona!

VILLON vstane, OTEC ho ještě opráší. Na stolicích teď sedí pouze BISKUP, hluboce začten do nějakých lejster. VILLON klekne, skloní hlavu.

OTEC: Vaše Magnificence. (*Odejde.*)

BISKUP (*vzhledne, chvíli čeká, pak nelaskavě*): No vzhůru, vzhůru!
Váš hřbet mě nezajímá! Víte, proč jste tady, že.

VILLON (*pokorně*): Netroufám si, důstojnosti.

BISKUP (*ostře*): Jen si troufněte!

Mlčení. BISKUP začne netrpělivě potukávat prstem. VILLON se na prst zadívá, BISKUP ho stáhne. Náhle se předkloní a zahřmí.

Chápete vůbec, že jste žákem svaté univerzity pařížské?

VILLON (*zkroušeně*): Ano.

BISKUP: A nevidíte, že vaše vulgární klukoviny už přesahují práh?

VILLON: Jsem nezralý jak hruška v máji, Magnificence.

BISKUP (*zařve*): Mladý grázl jste! (*BISKUP vstane a přechází sem tam. Mluví bez sympatie.*) Já tenhle typ znám. Jdete proti času, do kterého jste se narodili. Jenže čas, Villone, čas jde proti vám!

VILLON (*tiše, vkleče*): Já vím.

BISKUP: V osmnácti jste zpěvné ptactvo. V pětadvaceti psisko bez domova. A ve třiceti vlk. (*Přejde místnost, potom se zastaví u VILLONA a náhle řekne takřka důvěrně.*) Ale čas, mladý muži,

rok po roce ztrácí šťávu. Čas vysychá. Jdete do vyhnanství pouště, Villone. *(A usedne k lejstrům, vrátí se k naprosto úřednímu tónu.)* Je pravda, že patříte ke strůjčům řady pobuřujících afér, účastníte se plenění putyk a krámů a vyvoláváte rvačky s pařížskými seržanty?

VILLON *(pokorně)*: Magnificence jistě ví, že i seržanti vyvolávají rvačky s námi.

BISKUP *(udeří pěstí do stolu)*: Mlčte! Jste si vědom, že tyto aféry si vyžádaly už víc než třicet životů?

VILLON: S nejhlubší lítostí jsem.

BISKUP: Jste si vědom, že jste mnohonásobně porušil univerzitní řád?

VILLON: Ano.

BISKUP *(pátravě, takřka zvědavě)*: A jste si vědom, že řád je silnější než vy?

VILLON zvedne pohled. Neprotestuje, přemýšlí. Oba se na sebe dlouze dívají; pak BISKUP prudce sklapne lejstra a vstane.

Jděte, a starejte se, ať o vás víckrát neslyším. *(Odchází kolem klečícího VILLONA. Už ho minul, ale náhle se rozpomene a vrátí se. Tiše, důrazně.)* Poslyšte, Villone. Jsem tady pětatřicet let. Už řádku jsem vás viděl. A něco vám řeknu. Ani pořádně nevěda o posledním kroku, vy jednou překročíte mez.

VILLON: A budu-li opatrný?

BISKUP (*se zamyslí*): Pak... pak se může stát, že mez ztratí trpělivost s vámi a ona překročí vás.

BISKUP odejde, VILLON vkleče položí hlavu na zem. Po chvíli se do síně vplíží KATEŘINA ve scholárském, vlasy skryté pod čapkou. Rozhlíží se, VILLONA ještě nezahlédla. Náhle VILLON vkleče zabuší pěstmi do podlahy a zoufale, neartikulovaně zařve – pouhá ventilace napětí. KATEŘINA vyjekne, VILLON se bleskurychle obrátí.

VILLON (*zuřivě*): Kdo tu je? (*Skočí po ní. KATEŘINA utíká. VILLON ji chytí. Krátká rvačka, potom ji obratně sklátí na zem a neeroticky, klukovsky jí dřepne na zadek.*) Co fízluješ? Na koho tu čekáš? Mluv!

KATEŘINA (*přiškrčeně*): Slezte, Villone!

VILLON (*užasle*): Co? Cože? (*Vezme do štipce KATEŘININU čapku, obřadně ji sundá. Pak stejně zvedne dlouhý pramen vlasů.*) Slezna de Vausselles!

Lehce se zvedne, KATEŘINA se překulí do polosedu. VILLON jí přidřepne kolena.

KATEŘINA: Okamžitě slezte! Udusíte mě!

VILLON: Co tu pohledáváte?

KATEŘINA: Zneužíváte chvíle, Villone!

VILLON: Ó běda! Ta chvíle zneužívá mne!

KATEŘINA (*do něj buší pěstmi*): Pustte mě!

VILLON: Ta chvíle mnou smýká jako vlna! Kateřino!

KATEŘINA: Mlčte! Nepřišla jsem za vámi!

VILLON: Výsledek je stejný. Bohu dík!

KATEŘINA: Chci vidět univerzitu! Chci vidět Paříž, která nespí!
Každá moucha na tomhle stropě ví o životě stokrát víc než já! (*Zasyčí.*) A v noci půjdu do hampejzu!

VILLON (*seskočí, otevře náruč*): Jste tady! Jste v živém srdci světa! Paříž – to je Villon! Univerzita – Villon! Srdce Paříže jsem já!

OTEC (*mimo scénu*): Kdo tam? Jste tam ještě, Villone?

VILLON i KATEŘINA okamžitě zmizí za stolice. OTEC vzhledne.

Nikde nikdo? Zamykám!

Klíč, vzdalující se kroky. KATEŘINA vstane. V jejím chování se teď mísí úzkost a jakási magická koketerie.

KATEŘINA: Bože! Je tu ještě někdo?

VILLON (*padne na kolena, vztáhne ruce ke stropu*): Nikdo. Jen vy a já a mouchy na stropě.

Otevře náruč. **KATEŘINA** ucouvne.

KATEŘINA: Ne. Vás, Villone, ne. Vy máte na zádech kopyto.

VILLON: Cože?

KATEŘINA (*couvá, šeptá*): To ví celá Paříž. Upsal jste se ďáblu. Za balady. Sype vám do levého ucha rýmy. Na zádech máte jeho podpis... Za úplňku se škvíří, za novu krvácí –

VILLON (*v duchu nastolené erotické hry*): Lekáte mě. Už dávno jsem neviděl svá záda. Upokojte mě, Katrino. (*Rychle se svlékne do půl těla, otočí se ke KATEŘINĚ zády. KATEŘINA si ho uhranutě prohlíží.*) Je tam?

KATEŘINA (*přiškrčeně*): Je tam mateřské znamení. (*Ukáže na ně prstem.*)

VILLON: Třeba je ten ďáblův podpis jinde. Zkuste hle dat níž.

KATEŘINA se zlehka dotkne jeho zad prstem. Sjíždí po páteři. Pak přitiskne na Villonova záda dlaň. Mlčí, fascinovaně se dívá. Chvíle bez hnutí.

VILLON (*opravdově*): Ó! Kéž mě ta chvíle nevyvrhne na břeh!

KATEŘINA pomalu skloní hlavu a políbí VILLONA na záda. VILLON se otočí. Rychle ji vezme do náruče, ale KATEŘINA se rozkřičí tentokrát bez koketérie, ze skutečné, neurotické úzkosti.

KATEŘINA: Ne! Ne!

VILLON (*ohromen*): Co je, Katrino?

KATEŘINA: Neopovažuj se! Pust! (*Povede se jí vysmeknout. Utíká ke dveřím a buší do nich pěstmi.*) Pomoc! Kde je kdo?

VILLON: Nekřič, tady není živá duše. – Proboha, Kateřino, co je?

KATEŘINA (*náhle ztichne, jako by se probrala, tiše*): Já mám strach.

VILLON: Z čeho?

KATEŘINA: Z tebe, Villone.

VILLON (*upřímně užasle*): Ze mě? Proč?

Opatrně vztáhne ruce, obejmě ji. KATEŘINA chvílku stojí, nechá se držet, ale najednou se znovu rozkřičí, vrhne se proti VILLONNOVI, ječí.

KATEŘINA: Pomoc! Pojdte sem!

Ze všech stran vběhne smečka novinářů: PICHART, MOUSTIER, ŽANKA, TABARY, RÉGNIER. Mají fotoblesky, magnetofony, mikrofony, zápisníky, jsou oblečeni jako lidé dnešních dnů. Až na RÉGNIERA, který se drží stranou, se chovají jako ten nejpouličnější novinářský typus: senzacechtiví, bezohlední a hluční. VILLON je ještě chvílku „nevnímá“.

VILLON: Nikdo tady není! Jsme tu sami! Neboj se!

KATEŘINA se vysmekne, utíká k novinářům, kteří fotografují celou scénu, povykyjí a odstrkují jeden druhého. Ještě v běhu křikne.

KATEŘINA: Ty že jsi Paříž? Takovejch drzejch pásků jsou všude plný putyky!

MOUSTIER (*na něj zaměří blesk, překřikuje tartas*): Mistře, usmívejte se!

VILLON (*rozcuchaný, ohromený, neregistruje je*): Katrino!

ŽANKA (*hippie, drnda*): Ranní Paříž! Zajímá mě sociální kontext vašeho díla! Proč se předvádíte polonahý? Znamená to vzpuru proti konvencím?

VILLON: Katrino!

TABARY (*nadšeně*): Villone! Co vy na to, že vás máme za jednoho z největších básníků všech dob?

FILIP: A zároveň za cynického hrdlořeza! Jaký postoj k tomu zaujímáte?

ŽANKA: Co znamenal pro mládež vaší doby sex?

VILLON (*se probírá, neochotně, unaveně*): Co?

PICHART (*míří bleskem, luská prsty*): Sem koukat! Sem!

ŽANKA: Měly vaše hepeningy šokovat tehdejší měšťáky?

FILIP: Považujete se za zločince?

ŽANKA (*rozhořčeně*): Já se ptala první!

PICHART: Jaká byla vaše trestní činnost: Jmenujte jednotlivé delikty!

VILLON: Ano. Neúmyslné zabití kněze Sermoye –

MOUSTIER: Trest?

VILLON: Omilostněn.

MOUSTIER: Dál!

VILLON: Vyloupení teologické fakulty, rok padesát osm –

FILIP: Trváte na termínu „neúmyslné zabití“?

VILLON (*na něj pohlédne*): Jistě.

ŽANKA: Byla vaše kriminalita motivována sociálně? Vyjadřoval jste vzpouru utlačených tříd?

VILLON (*konsternovaně*): Cože?

ŽANKA: Toužil jste po zničení světa, do kterého jste se zrodil? Byla vaším cílem destrukce?

VILLON: Ne.

FILIP: Svět touží v umělci vidět i velkého člověka. Máte se za velkého lidsky, Villone?

VILLON (*náhle hrubě*): Jděte do háje!

TABARY: A chtěl byste nám zazpívat něco ze svých balad, Mistře?

VILLON: Vypadněte!

TABARY: Já tu mám něco... náhodou docela prima. To se vám bude líbit, Villone!

Pustí magnetofon. Ozve se „Ach, kdeže loňské sněhy jsou“ jako v úvodní scéně – šlágr těchto let. VILLON si zakryje obličej. Ostatní se na chvíli ztiší a zaposlouchají. Píseň zní i pod dalšími replikami. KATEŘINA povystoupí z hloučku.

KATEŘINA (*novinářsky*): Kdo byla pověstná Kateřina vašich balad? Existovala?

VILLON (*se na ni zahledí, pak tvrdě*): Ovšem. Kateřina de Vausselles byla nejprohnanější děvka pařížské prefektury, nesla se jako volský ocas a z nosu jí trčel černý chlup.

KATEŘINA (*po chvíli*): Dík.

TABARY: Tak buďte přece zticha! Poslouchejte to!

Všichni na okamžik zmlknou. Píseň. Náhle předstoupí RÉGNIER, který dosud mlčel, a řekne ironicky důvěrně:

RÉGNIER: A jak s tebou vlastně zatočili, Villone?

Všichni zareagují, jako by slyšeli cosi krajně nevhodného. VILLON zmateně vzhlédne.

Jak to s tebou vlastně sehráli?

PICHART (*se vzpomíná na první*): Světlo! Zasuňte mi tu bradu! Uhni!
Ták!

ŽANKA, TABARY, oba biřicové tropí kolem VILLONA poněkud nepřehledný povyk, šibují reflektory, blýskají fotoaparáty, hlučí, odstrkují se. VILLON si před prudkým světlem cloní oči.

VILLON: Jdi s tím světlem!

FILIP (*mu nastaví mikrofon*): Uvádíte, že vás Sermoy bodl do zad.
Stále na tom trváte?

VILLON: Sakra! Mám oči jak sázený vejce! Už jsou na škvarek!

FILIP: Ještě pořád máte možnost!

VILLON (*s úzkostí*): Jak se mnou zatočili, Reň?

Píseň v půli slova dozní. Všechno zhasne. Ve tmě novináři zmizí, potom se rozsvítí jediné světlo, přímo proti VILLONOVÍ. Oba biřicové, už v biřických halenách poutají VILLONA k židli. Ze tmy vystoupí BISKUP. Tentokrát je strohý, beze stopy přátelství.

BISKUP: Ještě pořád máte možnost, Villone.

MOUSTIER zkroutí VILLONovi ruce. Od tohoto okamžiku jde vše v rytmu překotného, matoucího výslechu. Otázky padají, aniž kdo má čas odpovědět. Křik. BISKUP strnule sedí a přihlíží.

MOUSTIER: Proč jsi zabil Sermoye?

VILLON: Ten gauner sám -

PICHART: S kým jsi vykradl navarrskou kolej?

VILLON: To je promlčeno.

MOUSTIER: Odpovídej na otázky!

PICHART: Jmenuj kumpány!

VILLON: Koho?

MOUSTIER: Kdo je vůdce vaší bandy? Kdo je Vlk?

PICHART: Jména, jména, jména!

VILLON: Nepamatuju se, byl jsem opilý.

PICHART: Máme svědky, že jsi Ferrebouca bodl ty!

VILLON: Vždyť jsem ho v životě neviděl!

MOUSTIER: Neviděl jsi Vlka?

VILLON: Ferrebouca jsem neviděl!

PICHART: Proč a jak jsi napadl Jeho Svatost biskupa?

MOUSTIER: Jakou zbraní jsi napadl Ferrebouca?

VILLON: Já nikoho nenapadl! Vždyť jsem spal!

PICHART: Chceš tvrdit, že biskup d'Aussigny napadl tebe?

VILLON (*křičí*): Ne! Sermoy mě napadl!

Náhle BISKUP velitelským gestem výslech přeruší. Biřicové zmizí. BISKUP sám odkloní světlo, uvolní VILLONovi pouta. VILLON se sesuje, dá hlavu na kolena.

BISKUP (*studeně*): Zbytečný humbuk. Světlo, křik, zmatek... Však se domluvíme v klidu, ne? No tak. Kdo byla ta žena, která viděla vraždu?

VILLON (*vysíleně*): Žádná tam nebyla.

BISKUP: A jméno?

VILLON: Ne.

BISKUP luskně prsty. Světlo objeví ženu, v závoji. Je strnulá jak loutka, anonymní, vzpřímená.

BISKUP: No tak. Jděte k ní.

VILLON: Co mám dělat?

BISKUP pokrčí rameny. Na zemi je loutna, VILLON ji bezradně zvedne, začne tiše drnkat. Žena nereaguje.

(Tichý zpěv.) Ach kdeže loňské – sněhy jsou... (atd.)

BISKUP: Sermoy přišel sám?

VILLON: Sám.

BISKUP: Dál!

VILLON zpívá. Ze tmy vyjde FILIP s dýkou v ruce. Čeká.

BISKUP: Napadl vás zezadu?

VILLON (*drnká*): Tak.

FILIP popojde k VILLONNOVI, bodne ho do zad. VILLON zasténá, padne na kolena. FILIP nezúčastněně odstoupí.

BISKUP: Má na zádech jizvu?

KATEŘINA (*rozhrne Villonovy cáry. Vysokým, nepřirozeným hlasem*):
Má tam mateřské znamení.

VILLON (*se otočí, divoce*): Potvoro!

FILIP, vyprovokován, náhle přejde z neútočné hry v prudkou živou akci.

FILIP: Jak to mluvíte před branami chrámu? Okamžitě se omluvte!

KATEŘINA se rozesměje neurotickým, nezadržitelným smíchem.

VILLON (*vzrůstající afekt*): Kateřino! (*FILIPOVI, který ho chytne, aby mu zabránil vrhnout se ke KATEŘINĚ.*) Uхни, hajzle!

KATEŘINA (*vyráží mezi výbuchy smíchu*): Tak se omluv... no tak se mi omluv... no –

BISKUP (*silným hlasem, přes celou scénu*): Kdo byl svědkem vraždy?

VILLON: Pust! Ty oslizlej nemrcouchu! Ty eunuchu vyždímanej, chrámovej piskloune!

FILIP: Ve jménu božím – nedrážděte mě!

VILLON: Tak se braň!

KATEŘINA (*si drží obě dlaně na obličeji, vzlykavě se směje*): Já nic neviděla! Já nic neviděla! Vůbec nic!

FILIP tasí dýku. Rvačka. FILIP bodne VILLONA do úst. KATEŘINA se přestane smát, odsune dlaně z očí, shodí závoj a ustrnulá strachy scéně přihlíží.

VILLON (*nepřičetně*): Chcípáku!

Vyrve FILIPOVI dýku a bodne. FILIP se s křikem zhroutí. VILLON zvedne kámen, rozežene se proti Filipově tváři. Než stačí udeřit, doběhne k němu KATEŘINA, sveze se před něj na kolena, obejmě mu nohy. Zhrozně, tiše.

KATEŘINA: Já to viděla, Villone, já to viděla.

Biřicové odnášejí FILIPA. Soudní stolice se pomalu zasvěcují, sedí na nich senát v talárech, všichni se na VILLONA přísně dívají. VILLON stojí jako právě probuzený, KATEŘINU vůbec nevnímá.

KATEŘINA (klečí, šeptá): Uteč! Pospěš si!

VILLON (stísněně, nepřírozně, KATEŘINU nevnímá): Koledoval si, grázl. Aspoň tejděn nevyleze na kazatelnu! (Zazní umíráček. VILLON zděšeně.) Co je?

Vejde OTEC – soudní sluha, zvoní zvonkem jako umíráčkem. Vyzvolává.

OTEC: Líčení se odročuje! Vyklid'te síň!

VILLON: Otče! Co se mnou bude?

KATEŘINA: Co bude se mnou? Františku! Nenechávej mě tu samu!

OTEC (těsně u VILLONA, tiše, přísně, vystrkuje ho): Chlapče! Na všechno se přišlo! Musíš z Paříže!

Porotci se rozcházejí.

Všichni opustí prostory soudní síně!

VILLON: Ale já nemůžu z Paříže! Otče! Proč jste mě opustil?

OTEC (zvoní): Přestávka pět let!

DRUHÉ DĚJSTVÍ

Ještě před začátkem druhého dějství se rozezpívá CHÓR.

CHÓR:

Je mi dnes líto mého mládí,
kdy frajeřil jsem, dováděl;
sám Bůh ví, kam ta léta pádí,
a já bych zadržet je chtěl.
Můj mladý čas! Kam odešel?
Či odklusal? Kdo může říct?
Najednou někam odletěl
a nenechal vůbec nic.

Je pryč a já tu trčím
jak nahý v trní, zedrán, mdlý,
já chudý na duchu se krčím
bez renty, černý, omšelý,
rozvaděn s přízní, s přáteli,
i nejmenší se znát mě vzpouzí –
prý nikdá se mnou neměli –
a to jen proto, že jsem v nouzi.

Už během zpěvu se schází do síně senát v talárech. OTEC – soudní sluha zvoní. Jako poslední vejde RÉGNIER rychlým krokem a přátelsky OTCI pokyne.

RÉGNIER: Tak co?

OTEC (*přestane zvonit. Překvapeně, ale ztrápeně*): Pan de Montigny!

RÉGNIER: Co František?

OTEC: Ach bože. (*Tiše.*) Zmizel. Už o něm nevím bezmála pět let.

RÉGNIER mu s úsměvem kývne a chce jít. Ale OTEC ho prosebně chytne.

Odpusťte... Pane, vy o něm víte, že? Je aspoň živ?

RÉGNIER se přátelsky zašklebí, popleská ho po zádech a jde na své místo. OTEC se vzpamatuje, horlivě zvoní. Vchází BISKUP, senát povstane.

BISKUP: Ve jménu božím. Kauza Villon František. (*Usedne, otevře spis, čeká. Náhle překvapeně zvedne hlavu.*) Kde je obžalovaný?

Všichni se dívají jeden po druhém.

TABARY (*nejistě, devótně*): Pan notář Ferrebouc marně čeká na výsledek –

BISKUP (*ho přeruší, udeří kladívkem*): Soud se ptá znovu! Kde je obžalovaný?

FILIP (*vstane. Suše a střídmě*): Prohlašuji oprávněnou domněnku, že obžalovaný uprchl z Paříže před právem. Item domněnku, že se tak stalo za přímé pomoci obhajoby. Item domněnku, že obhájce ví, kde se jeho mandant skrývá. Item domněnku, že je s ním v tajném styku. Na podkladě svého prohlášení žádám, aby byl z této kauzy odvolán.

Usedne. Vzrušení v síni. RÉGNIER se s úsměvem pohodlně rozvalí.

BISKUP: Klid v soudní síni! – Obhájce!

RÉGNIER: Zde.

BISKUP: Můžete učinit nějaké prohlášení?

RÉGNIER (*vyhlédne přes rameno oknem. Drže*): Venku prší. Item stmívá se.

BISKUP: Prosím?!

RÉGNIER: Šero. Hodina mezi psem a vlkem. – Či snad mám mluvit k Villonovi? Nemám co.

BISKUP: Máte vědomost, kde se skrývá?

RÉGNIER: Propustil jsem ho ze svých služeb léta páně 1459.

BISKUP (*zahřmí*): Máte vědomost?

RÉGNIER: Ne.

TABARY (*po chvílce, opět služebně a rozpačitě*): Necháme-li pana Ferrebouca čekat, bude si stěžovat u královské stolice.

BISKUP netrpělivě pošukává kloubem. Přistoupí k němu OTEC. Rozechvěn.

OTEC: Pokorně prosím slavný soud o chvíli poshovění. Přivedu obžalovaného zpět.

BISKUP (*prudce sklapne spis. Odchází. Otočí se, jen aby suše řekl*):
Oznamte soudu všechny skutečnosti včas.

RÉGNIER (*vstane, provokativně*): Mně taky.

Odejde. **KATEŘINA** *vstane, na nikoho nepohlédne, beze slova odejde opačným směrem.*

TABARY (*zmateně*): Co je? Je pauza nebo jak?

Nikdo mu neodpoví. TABARY pokrčí rameny, odchází také. Zbylí zívají, mlčí, hledí z okna. FILIP cosi píše. MOUSTIER a PICHART vytáhnou loutny a každý si drnká něco zcela jiného. Všeobecná tíseň. Konečně ANDĚLA – afektovaně a naivně – na celé kolo vykřikne:

ANDĚLA: To je vedro. To to vždycky tak trvá, než začne soud? (*Sundá talár, pod ním má kostým dvorní dámy. Talár hodí na zem jako deku, protahuje se.*) Sejměte taky plášť, komteso! Slunce tak pálí! Páni! Odložte plášť! Dámy dovolí!

Jeden po druhém odkládá talár. Biřicové a FILIP jsou oblečeni jako mladí šlechtici. I FILIP vytáhne loutnu, nesourodá preludie zesílí. MATKA (nyní Vévodkyně z Blois) plaše a zamýšleně přechází po ochozu. ŽANKA (nyní dvorní dáma) taky shodí talár. Labužnický se protáhne a zamíří k ANDĚLE, která se usadila na taláru na zemi.

ŽANKA: To je pajzl, tohle! (*Zívá, přisedne si.*) Na každém slušným zámku jsou turnaje. Jen tady se zámeckej pán udělá do básniček. Soud básníků! Ts!

ANDĚLA (*okouzleně*): Kdo asi zvítězí?

ŽANKA (*ukáže na FILIPA*): Tenhle. Ten vyzoun nastydlej. (*Sundá botku, nespokojeně hýbe prsty.*) Do prdele, já ty boty vyhodim! – Von vyhrává vždycky. Tomu řekneš Bum! a už to jede. Bum rum dům šum šrum. Normálně průjem. (*Tluče botou o zem.*) Tyhle špičky jsou nemožný!

ANDĚLA (*ukáže*): A to jsou samí básníci?

ŽANKA: Jo. Tak kde to vážne? Kde je vévoda?

MATKA-VÉVODKYNĚ se na ochozu pátravě pozoruje. Přejede si dlaní břicho. ANDĚLA si jí všimne. Drcne do ŽANKY.

ANDĚLA: Hele, vévodkyně!

ŽANKA (*ožije*): Tý! Koukej! No já vomdlím! Vidíš to?

ANDĚLA: A co?

ŽANKA: Já padám! Vona je snad v tom!

ANDĚLA (*se dojme*): To je úžasný!

ŽANKA (*rozparáděná skandalistka*): To jsou věci na tý peci! S kým to má?

ANDĚLA (*upřímně*): Přece s vévodou!

ŽANKA: Ts! Ten už je jen na ty básníci!

*Na ochozu se objevil OTEC-VÉVODA. Políbí MATCE ruku, nejdřív ob-
radně na hřbet, potom do dlaně. ANDĚLA jihne, ŽANKA se chichotá.*

Jen jestli není na básníci vona!

MATKA: Začněme, drahý. Páni čekají.

OTEC: Ano, ano. Jen si vezmu plášť.

MATKA: Jaké téma jsi zvolil letos?

OTEC (*si přitiskne její prst na rty, usměje se*): Pst.

Fanfáry. Dámy vyskočí, peláší na svá místa. ŽANKA se nemůže narvat do boty.

ŽANKA: Doprkvančic –

Básníci vstanou, loutny na srdcích, pak pokleknou na jedno koleno. Dámy v běhu metají pukrlata. VÉVODKYNĚ vchází, VÉVODA se trochu opozdil. Náhle se na ochozu objeví VILLON: je rozedraný, zhrublý, zjizvený, zestárlý. Už nepůsobí jako půvabný klacek, místy je dokonce trochu vulgární. Tiše sykne na OTCE, přivolá si ho gestem.

O TEC (*překvapen, ale zdvořile*): Pane? Voláte mne?

VILLON: Na moment!

O TEC: Prosím?

VILLON: Kudy bych se mohl dostat do zámku?

O TEC (*zaražen, ale stále laskav*): Smím, pane, vědět, kdo jste?

VILLON (*grimasa*): Básník. – Je ten váš mecenáš zvyklej zvat na nezvaný hosty psy?

O TEC (*váhavě*): Jste-li básník... cítíte-li se jako básník... tento dům byl poezii vždycky otevřen –

VILLON se dál neptá, přeskočí lavici. Mezitím už FILIP zpívá vkleče před VÉVODKYNÍ.

FILIP: Před vaší jasnou tváří, paní – řad básníků se k zemi sklání – nuž zahajte svou něžnou dlaní – básnické naše skromné klání –

VILLON (*do jeho zpěvu, šeptem k OTCI*): A kde je ten váš mecenášek? Hm?

O TEC (*se usměje neuražen*): Pst.

Nechá VILLONA stát, vystoupí na své vyvýšené místo. Propukne všeobecné klanění.

Pánové. Nebudu unavovat dlouhou řečí. Pokorně vzdávám dík poezii, která vás sem přivádí už tolik požehnaných let. Téma letošního básnického soudu: Já u pramene jsem, a žízň hynu. Čekám vaše díla po západu slunce. Šťastnou a svobodnou duši vám přeji, pánové.

Šum. Básníci vytáhnou papíry, drápou. Nesourodé drnkání.

ŽANKA (*drcne do ANDĚLY, ukáže na VILLONA*): Ježíš! Co je to za vorvanou obludu?

ANDĚLA (*ustrne okouzlením, když ho spatří*): Chudák! Ten se bojí!

ŽANKA (*si poklepe na čelo*): Ts! A proč?

ANDĚLA: Já nevím. Ale já poznám, když maj lidi strach.

VILLON se otočí po hlase. Zadívá se na ANDĚLU. Ale náhle se obrátí, postoupí do středu scény a drze vykřikne.

VILLON: Kdo z vás mi půjčí loutnu, pánové?

OTEC (*tiší pobouření, mírně*): Vy snad chcete zpívat z listu, pane... pane?

VILLON: Přímo bez listu! Tu loutnu, pánové!

Nikdo se k tomu nemá. Až jeden z členů CHÓRU hvízdne a hodí VILLONovi loutnu. VILLON se zasměje, pepicky brnkne. Všechno se ztiší. VILLON čeká, potom se dá do zpěvu. – Po jisté chvíli se přidá CHÓR,

snad i magnetofonový záznam: zpěv přerůstá v mnohohlasý chorál. Toto zpěvní číslo by mělo zaznít takřka velebně.

Já u pramene jsem, a žízni hynu,
horký jak oheň zuby drkotám,
dlím v cizotě, kde mám svou domovinu,
ač blízko krbu, zimnici přec mám,
nahý jak červ, oděn jak prelát sám,
směji se v pláči, doufám v zoufání,
mně lékem je, co jiné poraní,
mně při zábavě není oddech přán,
já sílu mám a žádný prospěch z ní,
srdečně přijat, každým odmítán.

Jen to mi nesporné, co plno stínů,
kde světlý den, tam sotva cestu znám,
kde průzračnost, tam výkladem se minu,
svou znalost vděčím náhlým náhodám,
vše vyhráváje, čím dál smolněj hrám,
dím „dobrý večer“, jitro-li se skví,
když ležím naznak, strach mám z padání,
bohatství čekám, ničí nejsem pán,
mám vše, co chci – nic, na čem srdce lpí –
srdečně přijat, každým odmítán.

K věcem, jichž neznám, horoucně se vinu,
ženu se k cíli, jehož nežádám,
kdo ke mně vlídný, tomu dávám vinu,
kdo mluví pravdu, tomu lhářů lám,
můj druh je ten, kdo vemluví mně klam

a „labuť černá je jak havran“ dí,
v tom spojení zřím, kdo mi ublíží,
mně jedno, jsem-li šalbě vepsí dán,
mám v mysli vše, jen ne to nejbližší,
srdečně přijat, každým odmítán.

Ó kníže, každý, kdo to čte, nechť ví,
nic neznám, až mám o všem vědomí.
Jsem stranický, jsem zastánce všech stran.
Co chci? Být z těch zas, plat kdo bráti smí,
srdečně přijat, každým odmítán.

Chvilé plného ticha. ANDĚLA hodí VILLONovi růži. VILLON si ji strčí za ucho, zazubí se. OTEC vstane.

OTEC (dojat): Má drahá poezie dnes navštívila náš dům.

ANDĚLA: No není úžasnej?

VĚVODKYNĚ se náhle lehce zakymácí a padá. OTEC ji taktak zachytí.

OTEC: Omluvte nás. Její Jasnost unavilo horko. Čekám vás po západu v síni. Jste mými hosty, pánové. (Obřadně se ukloní VILLONovi.) Rozsvítil jste mé staré srdce, pane. Čekám vás.

VILLON hodí loutnu zpátky CHÓRU. Šťastně zavře oči. CHÓR tiše drnká. Dámy odvádějí VĚVODKYNI. OTEC odchází.

MOUSTIER (podezřívavě, fízlovsky): Kdo je to?

PICHART (*stejně*): Neviděli jsme ho někde?

MOUSTIER: Nějak zjizvenej.

FILIP: Vzhledem k tomu, že myšlenka byla dána, že formu balady jsme podědili, že jisté rýmy si vynucují zas jen jisté rýmy... nu, nic nového pod sluncem.

OTEC (*ho zaslechne, otočí se, usměje se. Smířlivě*): Pro slunce možná ne. Ale pro mne ano. Dobrý den!

Všichni se rozejdou. VILLON zůstane sám. Blaženě se protáhne, svalí se na talár, který tu ještě zbyl po ANDĚLE. Hvízdá si k tichému drnkání CHÓRU. Náhle se ozve táhlé zavytí. Píseň v okamžení zmlkne. VILLON se ostražitě posadí. Zavytí se opakuje. VILLON zavyje taky. Vypadá znepokojen. Padá šero. Z něj se vynoří TABARY a RÉGNIER, oba v úbo-rech středověkých lapků. Zvednou ruce známým gestem. TABARY se nadšeně vrhne k VILLONOVÍ.

TABARY: Franto! Ty kluku potrhlá!

RÉGNIER (*zle a tvrdě*): Vstaň!

VILLON (*ihned vstane, nejistě*): Vlku! Kde ses tu vzal, Reň?

RÉGNIER (*nepřátelsky*): Co tu chceš?

TABARY: No jo, Frantík zadkem v peří! Frantík u dvora!

RÉGNIER: Na něco se ptám!

VILLON (*odbojně*): Můžu si snad ještě chodit, kam chci!

RÉGNIER (*po něm skočí, srazí ho k zemi. Vybuchne*): Nic nemůžeš!
Celou svou poslušností jsi podroben mně!

VILLON (*se zvedá, stejně vášnivě*): Rrrreň! Já nemůžu! Nemůžu bejt
celej život zalezlej jako veš!

RÉGNIER (*vytáhne dýku, přiblíží ji k Villonově jizvě*): Máš zatykač na-
psanej na hubě, a jestli to nevíš, vystavím ti opis, příteli!

VILLON: Rrrreň! Pust mě! S prvním mrazem táhnu na Paříž!

RÉGNIER (*gesto s dýkou*): Nohama napřed! Jinak ne!

Rozezní se středověká taneční hudba. Na ochozu se jemně zasvítí tančící páry. ANDĚLA vyběhne na ochoz a toužebně se dívá dolů. Všimne si jí jenom TABARY.

TABARY: Hele! Koroptev! Koroptev na smetaně!

*ANDĚLA zkouší přilákat VILLONOVU pozornost. TABARY jí posílá po-
libky, trochu necudně posunkuje, naprosto přestává vnímat horečnou
hádku těch dvou.*

VILLON: Reň! Já musím do Paříže! Musím! A dostanu se tam!

RÉGNIER (*zavrtí hlavou. O poznání přátelštěji*): Šero. Hodina mezi
psem a vlkem. Psi táhnou domů a vlci vybíhají ven. Vlk loví,

pes chčije na zamčený vrata zevnitř. (*Zacloumá VILLONEM, naléhavě.*) Nezdechni jak pes!

VILLON (*si zabuší do hlavy pěstmi*): Já všude jinde blbnu. Jsem jak vykradenej. Dutej jako sud!

RÉGNIER: Kateřina se dala na mladíčky. Moc si nevybírám. Její zuby a drápy mají po Paříži zvuk.

VILLON (*zoufale*): Co je mi po ní? – Reň! Já tady hniju od nohou!

ANDĚLA přitančí, víří sama kolem, ale vidí ji jen TABARY. Zamává na ni špičkou jazyka, ale ANDĚLA ho nevnímá, dívá se jen na VILLONA, který zas nevnímá ji. RÉGNIER vstane. Po naléhavosti přátelství není ani stopy, opět je to Vlk.

RÉGNIER: Tak poslyš. Ta tvoje povedená služba u dvora končí dneska v noci. (*Vytáhne šperhák, vyzývavě jím pohupuje.*) Kaple v Blois má jedno zcela přebytečný jezule.

VILLON (*uhnanutě pozoruje paklíč, pak zavrtí hlavou*): V tomhle nejedu.

RÉGNIER (*ho krutě udeří klíčem přes tvář*): Tohle není námět k básnickému klání. To je rozkaz! Jdi!

VILLON: Vlku! Rrrreň! Já nemůžu riskovat! Jestli nebudu do zimy doma, tak mě ty prázdný lesy zadávěj!

ANDĚLA zklamaně odtančila. TABARY se vrací k dvojici.

TABARY (živě): Co blbneš? Vždyť je to hračka! Prťáckej podnik!

Ke kříži v šeru došla VÉVODKYNĚ. Klečí, modlí se. VILLON se na ni dívá.

Ty to jen vodemkneš, připravíš... a Vitoušek Tabary přiběhne osobně sám! Tichoulinko jako hádek v mechu veme jezulátko –

RÉGNIER: Kuš! (VILLONOVĚ.) O půlnoci bude kaple odemčená a ty budeš pryč!

VILLON (divoká vzpoura): Rrrreň! Poser se, jak seš velkolepej! Aby ti nepraskly uši z toho ohromnýho: Ne!

RÉGNIER (strne): Co?

Oba zmlknou, měří se pohledy.

TABARY (nechápvě): Je to prťáckej podnik, fakt!

VÉVODKYNĚ v šeru vstala, cloní si oči. Znepokojeně.

MATKA: Je tam někdo? Kdo tam hovoří?

TABARY rázem sjede k zemi. RÉGNIER ještě vezme VILLONA pod krkem. Chvíli se na něj zblízka dívá. Pak mu podá paklič.

RÉGNIER: Rozkaz. A potom... Propouštím tě. Táhni na Paříž.

VILLON: Reň –

MATKA: Pane! To jste vy?

RÉGNIER zmizí. VILLON vyjde vstříc scházející MATCE. Paklíč stále drží v ruce. Poklekne na jedno koleno. MATKA si ho krátkozrace prohlíží.

VILLON: Madam.

MATKA (nejistě, něžně): Pane... pane... kolik je vám let?

VILLON: Osmadvacet, madam.

MATKA: Osmadvacet...

Znejistí, neví co říct. VILLON si pomalu vloží paklíč do záňadří, usměje se na ni. Přichází OTEC, nese šál.

OTEC: Marie! Vezměte si šálu, přestydnete... Á! Pan... pan...

VILLON: Třeba Montcorbier. Proč ne?

OTEC: Proč jste nebyl u slavnosti, pane Montcorbiere?

VILLON: Vyl jsem s vlky, Milosti.

OTEC: Prosím?

VILLON: Vyl jsem na měsíc.

OTEC: Hm... Prosím! (*Gestem vybědne všechny, aby usedli. Náhle zvedne bystré oči.*) Zůstanete u mě, pane Montcorbiere?

VILLON (*až trochu hrubě*): Víím já?

OTEC: A kdo by to měl vědět?

VILLON: Svět je mlejn.

OTEC: Přivítal bych vás.

VILLON: Podej čertu prst, oholí ti srst.

OTEC: Jakže?

VILLON (*nesrdečný úsměv*): To nic. Milosti, vííte, já jsem z těch, kdo koušou do peněz.

OTEC: Chcete čas na rozmyšlenou?

VILLON: Mám jen velmi málo času. Strádám ho jak sedlák groše. Mám hrnek na spaní, hrnek na toulání, hrnek na ještě horší věc... Není tam žádný hrnek na rozmyšlenou.

OTEC (*velmi mírně*): Odpusťte mi ten dotaz, pane. Jste tu v bezpečí?

VILLON (*se překvapeně zasměje. Pak nevlídně*): Milosti! Nic z toho, co na mně vidíte, není moje. Ta halena je po mrtvém tulákovi z vašich lesů. Boty po živém. (*Nakloní se a vyzývavě mu řekne rovnou do tváře.*) A ve vlasech mám ukradenou veš!

Z míst, kde se stále tančí, vytryskne smích. Ze tmy se ozve zavytí. OTEC si VILLONA dlouze prohlíží. Když opět promluví, je to velmi jemné a zdvořilé.

OTEC: Promiňte starému muži, co chce říct. – Jsem na světě už dlouho a na tomto dvoře se vystřídala hezká řádka básníků. Na lůno vaší matky, pane, ukázal prstem Bůh.

VILLON: Hm.

OTEC: Věřte. – Na mne Bůh nikdy neukázal. Mě si jen povolal (*OTEC kývne prstem*) a řekl: Dávám ti je do správy. Půjčím ti na to... no, kolik myslíš, že potřebuješ? Tisíc livrů? Deset tisíc livrů? Pronajmu ti pro ně zámeček.

VILLON nedívá se na něj, dělá tváří do hlediště neveselé grimasy.

Také jsem kdysi psával básně... byly bez kazu. Alespoň co pamatuju, už dávno jsem žádnou nečetl. Byly oblé... a hladké... jako vejce. Jenže natvrdo. Sedával jsem nad baladou celé týdny, abych vposled zjistil, že jsem vuseděl vejce natvrdo. – Mám podvázaný jazyk. Deset let jsem vkleče prosil Boha, aby ten uzel aspoň porozvázal, ale ještě pevněji ho utáhl.

MATKA (*položí ruku na jeho. Prosebně*): Manželi –

VILLON (*drze*): No a?

OTEC: Nu a... Nabízím vám bezpečí, mladý muži. Ovšem chcete-li.

VILLON: Hm. A proč a nač a ovšem: zač?

OTEC (*zavrtí hlavou*): Za nic. Dělejte si tu, co chcete. Pánbůh mi pro vás půjčil livr denně. Je tu krásný les.

VILLON (*si chvíli tiše hvízdá, houpe se v židli*): Nejste zrovna opatrný. Opatrnost – matka moudrosti.

OTEC (*se usměje*): V mém rodném kraji říkávali: přání otcem myšlenky.

VILLON: Pátek jedna radost! Co by asi počali spolu? – Á! Nejspíš taky vejce natvrdo!

Zavytí ze tmy. MATKA zneklidní.

MATKA: Vlci...

OTEC: Jediné, co má v tomto smutném světě cenu, je zpěv. Můžeš-li zpívat – a ty můžeš, chlapče... neboj se ničeho a zpívej, zpívej... nechtěj víc. Pokolení za pokolením ti budou brát slova od úst jako vítr – (*MATKA mu položí ruku na rameno. Otcovo vzrušení pohasne, vyrušeně.*) Ano, ano. Pojďte, je syrovo. Hodina mezi psem a vlkem. (*Vstane.*) Nu, dobrou noc.

VILLON obrádně poklekne. OTEC, náhle zvláště shrben a jakoby poražen odchází. MATKA se ještě zastaví, váhavě položí na Villonovy vlasy dlaň. VILLON skloní hlavu. MATKA odejde. VILLON padne na zem a začne se přes celou scénu plazit ke kříži. Nahoře na ochozu zastaví OTCE FILIP – dvorní poeta.

FILIP: Vaše Milosti!

OTEC: Ano?

FILIP se nakloní, cosi mu šeptá. VILLON se plíží. OTEC FILIPA vyslechne a pak velmi jasně, s důrazným nesouhlasem, nahlas odpoví.

Pane! Obávám se, že s touto zprávou jste se zmýlil v adrese!

OTEC odejde. FILIP chvíli stojí, pak se obrátí k nejvyšší soudní stoličce. Světlo objeví BISKUPA, jak sedí hluboce začten do Bible. V biskupském se chová mnohem tvrději, jaksi středověceji. Biřic vykřikne.

MOUSTIER: Vikomt de Montcourt nejpokorněji žádá o slyšení Jeho Svatosti biskupa d'Aussigny!

BISKUP (odloží Bibli): Mluv, synu.

FILIP (padne na kolena, devótně): Vaše Svatosti. Bible praví: Zda jsem strážcem bratra svého? A zda já, poslední z posledních, mohu být strážcem mravů u dvora?

BISKUP (netrpělivě): Mluv!

VILLON se odplížil ke kříži. Tiše z něj rve sochu Ukřižovaného.

FILIP (pokorně): Jak Vaše Svatost jistě ví, zámek v Blois je otevřen hostům. Svatá důvěra vévody Karla, našeho ctěného pána –

BISKUP (*prudce udeří Bibli o stůl*): Čas, synu, je dar boží. K věci – nebo ven!

FILIP vstane. Luskne prsty. Biřic mu podá talár. FILIP se ve vteřině změní v ŽALOBCE. Pokora je tatam. Světlo osvítí celý oblouk soudních stolic, jsou plné porotců v talárech.

FILIP (*útočně*): K věci! Žaluji! Žaluji Františka Villona, že se zpro-
nevěruje na daru své duše! Žaluji, že dnem klesá pod hladinu
své tváře! Žaluji, že svým činem rdousí svoje Slovo! Žaluji!

BISKUP vstal, vzal hůl a míří k místům, kde se VILLON potýká s křížem.

*Žaluji a varuji! Varuji před hlasem, který se chvěje strachy
z práva! Varuji před básní, jejíž stránky jsou slepené krví!
(Náhle se zadívá na VILLONA, jemuž už za zády stojí BISKUP.
Jiným tónem, najednou takřka lidsky úzkostně vykřikne.) Varuji
vás, Františku!*

*BISKUP dojde až k VILLONOVÍ. Jde sám. Mluví nevzrušeně, chladně
a nanejvýš sebejistě. Je o své autoritě zcela přesvědčen.*

BISKUP: Co zde pohledáváte?

VILLON se bleskově otočí. Před sebou jako štít drží těžký kříž.

VILLON: Pryč!

BISKUP: Kdo jste?

VILLON: Pozor! Mám nůž!

BISKUP (*zavrtí hlavou*): Ne. Jsem biskup. Na biskupa nevztáhnete ruku ani nůž.

VILLON: Nechte mě projít. Projdu klidně. Ustupte.

BISKUP: Nosíte přízvisko Villon?

VILLON: Jestli neuhnete, tak vás zabiju!

BISKUP (*se usměje, studeně a klidně*): Jsem církev svatá. Ani prstem se mě nedotkneš.

Napřáhne hůl špicí proti VILLONOVÍ, postoupí o krok. VILLON zařve a hodí po něm těžký kříž. BISKUP taktak uskočí, VILLON mu vyrve hůl, její špicí ho připíchne za krk ke zdi. BISKUP chroptí. V senátu se rozkřičí ANDĚLA. ŽANKA se vyhoupne na soudní stoličce, sveze se jí kukla, roz-cuchaná a vzrušená hvízdá na prsty.

VILLON: Nedostaneš mě! Nikdo mě nedostane!

BISKUP (*chroptí*): Stráž!

Prudce se rozsvítí, nastane vřava. Na VILLONA se vrhnou oba biřici. ŽANKA píská, biřicové křičí jeden přes druhého, postaví pryčnu a po krátké rvačce k ní připoutají VILLONA.

MOUSTIER: Hajzle!

PICHART: A máme tě, spratku!

MOUSTIER: Teď je s tebou ámen, syčáku!

BISKUP chrčivě kašle, ohmatává si hrdlo. MOUSTIER zapálí louč.

Dává Vaše Svatost pokyn k mučení?

BISKUP (*nepřítomně, poškozeným hlasem*): Církev svatá soudí, ale netrestá. Trestá světská moc. (*Náhle se otočí k senátu a mocným, poprvé teď hněvem zdivočelým hlasem zakřičí.*) Vyklidit soudní síň! Bude to? Vyklidit síň!

Všichni spěšně odcházejí. Zůstává jen VILLON a oba biřicové. MOUSTIER právě přibližuje k Villonovým tvářím hořící louč.

MOUSTIER: Voní? Jen si čichni! – Tak jména, jména. Pípej, skřívánku!

PICHART: Kdo jsou ty druhý parchanti?

VILLON křičí.

MOUSTIER: Kdopak ti šéfuje?

PICHART: Kdo je Vlk? Kdo je kápo? Bude to?

MOUSTIER (*ho rytmicky štouchá louči pod žebra*): Ká-po! Ká-po! Ká-po! Kdo tě kučíruje, ptáčínku?

VILLON: Naseru ti, lumpe! (*Křik bolesti.*) Dost! Áááá –

MOUSTIER: Jen si zařvi, holoubku, zařvi! Aspoň ti vytráví.

PICHART: Tak dělej! Kdo je Vlk?

VILLON úpí. Náhle se k jeho křiku přidá další. Vevrávorá MATKA-VÉ-VODKYNĚ, jistě už v devátém měsíci. Opře se o stěnu. Drží si břicho. Zasténá.

MATKA: Bolí! Bolí to!

MOUSTIER: Bolí? Bolí to?

VILLON: Proklínám vás! Utopte se v hnoji! Ať vás červi žerou! Ať –

VILLONovi vprostřed křiku padne hlava na stranu.

MATKA (*se rozkřičí*): Pomoc! Pomozte přece! Kde je kdo?

PICHART (*pleská VILLONA po tvářích*): Je po něm?

MOUSTIER (*přitiskne ucho k jeho hrudi*): Ne. Ten má tuhej kořínek.

PICHART (*si sedne, unaveně si tře klouby*): Sviňák. Zasloužil by třikrát tolik. Ta jejich banda zplundrovala půlku kraje. Řáděj jako pořčený.

MATKA: Bože! Copak nikdo neslyší?

*Biřicové odpočívají, jeden usnul, druhý si sedl a jí. Vbíhá ANDĚLA v an-
dělské říze (to jest: bosa a v noční košili). Je rozespálá, vylekaná, zmat-
kuje.*

ANDĚLA: Odpusťte, madam, já spala. – Madono! Snad to není tady? Já zavolám doktora!

*Vchází BISKUP v bílém plášti, za ním stejně oblečení RÉGNIER, KA-
TEŘINA a TABARY. Vypadá to jako primář a jeho suita na vizitě.*

BISKUP (autoritativně): Sestro! Kde jste?

ANDĚLA (ve zmatku přeběhne k němu): Tady jsem!

BISKUP (ohmatává puls bezvědomému VILLONOVÍ. ANDĚLE): Ob-
vaz dolů! (MOUSTIEROVÍ.) Kóma?

MOUSTIER (s plnými ústy): Hm.

BISKUP: Mluvil?

MOUSTIER: Klel.

*ANDĚLA spěšně, nešikovně odvazuje VILLONA. RÉGNIER a FILIP za-
ujatě přihlížejí, KATEŘINA se bez zájmu dívá jinam. BISKUP neosobně
přednáší.*

BISKUP: Muž, osmadvacet let. Nutkavě konfliktní osobnost, tr-
vale bez pracovního poměru, opakovaně trestán. Anamnéza
mlhavá, otec neznám, dětství proběhlo v nuzných poměrech.

Intelekt superiorní, mimořádná tendence sebesdělovací. Současně polevující kóma s magickými obsahy. Klinický obraz: psychopatie s kriminálními rysy. – Dotazy?

VILLON (*zasténá, otevře oči*): Anděl! Je tu anděl! – Andělo? To jsi ty?

ANDĚLA (*vylekaně*): Pst!

FILIP: Jak bych to řekl... Cit pro společnost – je tady vůbec nějaký?

BISKUP: Zvláštní dotaz. – Co se tím vlastně myslívá?

FILIP: Nu jaksi... rezonance na společné bytí –

BISKUP: Rezonance naprosto mimořádná. Aktivita bohužel nepřijatelná.

FILIP: Je tady naděje na návrat do společnosti?

BISKUP: Ovšem.

RÉGNIER: Uvítá společnost ten návrat?

BISKUP (*chvíli na něj hledí. Pak důrazně a suše*): Ne.

FILIP (*upřímně konsternován*): Ale... tak se přece lékař neptá!

BISKUP: Neptá. – Sestro, injekci!

BISKUP odejde. Lékaři se rozesadí po stolicích, každý jinam. ANDĚLE se konečně povede odvázat VILLONA, ten jí se zasténáním spadne do náruče. ANDĚLA vyjekne.

RÉGNIER (*ironicky*): Ejhle, člověk! – to zní hrdě.

FILIP (*dosud upřímně zaražen, teď nedeklamuje*): Ten váš dotaz, to přece... Copak člověk žije sám?

RÉGNIER (*bez zájmu a sympatie*): No a?

FILIP: Přece... musíme se přizpůsobit době a společnosti, ve které žijeme!

RÉGNIER (*frkne*): Jo. My ho vrátíme společnosti, ta do něj třikrát hryzne (*zašklebí se*) a ještě ráda ho vyplivne i s tím igelitovým sáčkem, co jí ho v něm pošleme. – Bohužel! Bohužel už nefunguje instituce divých hvozdů, kam bych takového hochu s chutí poslal já.

KATEŘINA (*se poprvé otočí. Pohrdavě, chladně*): Divý hvozd? Ale jděte!

VILLON (*ANDĚLE, mráкотně*): Kde to jsem?

ANDĚLA (*šeptá, tajemná, andělská*): V nebi! U božího soudu, Františku!

KATEŘINA: Po čtyřech vám z toho divého hvozdu přileze zpátky! Takovej šoupsychoopat! Ten chce publikum.

FILIP: Šoupsychoopat! To je slovo! Z literatury?

KATEŘINA (*výsměšně*): Ne. Z hlavy. Česky: tatrman.

VILLON (*na ně ukáže*): To jsou soudci? A kde je Bůh?

ANDĚLA (*šeptá*): Není tu. Pst!

FILIP (**KATEŘINĚ**): Vy ho znáte? Tamtoho?

KATEŘINA: Já? Ne. Vidím ho poprvé.

RÉGNIER: Ale zajímá vás, co?

KATEŘINA (*se k němu otočí. Měří spolu síly, jsou si nesympatičtí. Pak výrazně*): Až byste se divil, jak málo mě toho ještě zajímá.

Vytáhne cigaretu. FILIP jí chce připálit, ale připálí si sama. Zase se odvrátí, houpe se v židli. RÉGNIER si píská „Ach kdeže loňské sněhy jsou“.

VILLON (*ukáže na MATKU*): To je Marjapanna? Ta břichatá?

ANDĚLA: Pšššt, Františku, pššš...

VILLON: Tak kdy ten soud začne? Pustěj mě dovnitř? Kdo mi půjčí loutnu? No tak! Pánové!

Na ochozu se objeví OTEC. Jde oblečen jako soudní sluha, s jakýmisi lejstry pod paží. Snaží se projít co možná nenápadně, ale VILLON si ho všimne. Okamžitě se posadí.

Ale to je otec! Otec Villon! Holka, to je můj pěstoun! Hej!
(ANDĚLE.) No co koukáš? Chyt ho! – Otče Villone!

OTEC (rozpačitě dojde k němu): Františku –

VILLON (ho chytne za rukáv, drmolí pořád horečněji, už maličko z cesty, místy útočně): Kde se tu berete? (Spiklenecky, se smíchem.) To víte, že jsme v nebi? Jenže Bůh... pff!... je v čudu! (Grimasa.) A, staroušku, to koukáš... To jsem dopad, co? (S názvukem recitace.) Sípám jak dědek, bože – a to jsem ještě mladý kapoun! – – No, nechme toho. Tohle je můj anděl strážný, koukni. Moc se zatím nepředved, co? (Smích.) Padám po hlavě, tatíku... To víte, že mě dokonce mučí? (Výkřik.) Mučí mě! Kde jsi, Bože? (Okamžitý přechod k drmolění.) A co vy tady, otče? Ne, že byste si nezasloužil nebe, ale snad jste ještě nezaklepal bačkorama –

OTEC (ho přeruší, omluvně, mírně): Františku, já jsem Bůh.

ANDĚLA leknutím padne na kolena. VILLON ve vteřině vystřízliví. Dívá se.

VILLON (tázavě, ne vyčítavě): A proč to dopouštíš?

OTEC (se usměje): Františku, já o ničem nerozhoduju.

VILLON: Jak to?

OTEC: Nejsem tu sám. Nejmenší anděl (ukáže na ANDĚLU) má lepší portfej nežli já.

VILLON: Proč?

OTEC: Kdo má něco dělat, tomu musí být dovoleno se mýlit. Nemůžu být všemohoucí i vševědoucí, Františku.

VILLON: Ale tys to stvořil!

OTEC (*vesele a konejšivě*): Je průlinka na hodinách, takhle uzounká. Celá minulost se do ní sype jako písek... a co z ní padá, to už si zase bere budoucnost. A ty jsi v té skulince, zmáčknutý jak sušená švestka... a teď tvoř! (*Mrkne na VILLONA, skoro žertem.*) Bývá tam skutečně dost úzko, Františku.

Přátelsky popleská VILLONA a šourá se jinam. VILLON vykřikne.

VILLON: Ale já trpím! Praskají mi svaly! Lejou do mě dvanáctej džber slaný vody! Pukají mi ledviny!

MATKA zasténá. Přibíhá k ní ANDĚLA, ŽANKA a MARGOT jako porodní bába.

MARGOT: Vodu! Honem! Spoustu vody! (*Pleská po tvářích MATKY.*) Vydrž, holčičko!

Dvorní dámy běhají kolem tiše sténající MATKY. K jejímu sténání se přidá další: biřicové vlečou rozedraného TABARYHO, vláčejí ho po zemi, cestou ho kopou.

MOUSTIER: Tak tě lapli, ptáčku! Lezu, lezu! Cvrlikám!

TABARY: Pomoc! Úúúúú!

MARGOT (*MATCE*): Pšššš, pšššš, pššš...

PICHART: Jména! Bude to?

MOUSTIER: Otevřu zobáček a zaštěbetám! (*Mazlivě.*) Nebo ti strejda ušmikne jazýček a pak bude pozdě... (*Kopne ho, zařve.*) Hajzle, mluv!

MATKA: To přece nikdo nevydrží!

MARGOT: Ale ano, holka. Jenom trp.

PICHART: Počítám do tří. Raz -

TABARY: Nůž ne! Nůž ne! Řeknu to!

PICHART: Dva -

TABARY: Régnier de Montigny -

MOUSTIER: Vida, že to jde, když se chce! A ještě lžičku za babičku! Kdo je ten druhej šizuňk, co?

TABARY: Nevím! Na mou duši nevím!

PICHART mu zavrtá do břicha špičku boty. TABARY i MATKA vykřiknou.

MARGOT: Jen se tomu nepoddávej! Vydrž to!

TABARY: Villon! Villon František!

Biřicové ho okamžitě pustí, polomrtvého ho odkopnou. Křičí.

MOUSTIER: Villon! Villon František!

RÉGNIER vstane, sejme bílý plášť. Pod ním má rozedranou halenu. Pomalu vystupuje do ochozu.

FILIP (za ním volá): Kampak?

RÉGNIER (se otočí, ušklíbne se): Má velká chvíle je tady. Na šibenici.

Mezitím biřicové vlečou vzpouzejícího se VILLONA zpět k pryčně.

VILLON: Ne! Ne vodu! Ne!

MATKA (břicho v dlaních, rozběhne se do středu scény): Zachraňte aspoň to dítě!

ŽANKA (křičí na celé kolo): Její Milost rodí! Všichni pryč!

Trhá oponou, aby skryla dění nepovolaným zrakům. Před oponou vtrhne zpívající CHÓR.

CHÓR:

- Kdo tu?

- To já.

- Kdo já?

- Já, srdce tvé,

jež visí na pouhé už nitce jen.
Jsem zvadlé, zchřadlé, k smrti mě to štve,
když zřím, jak sám jsi tu a opuštěn,
jak pes, jenž v brloh svůj je přitištěn.

- Co vadí ti?
 - Žes pořád pych jen holý.
- Co tobě po tom?
 - Když mě to tak bolí?
- Dej pokoj!
 - Proč?
- Já sám se postarám!
 - A kdy?
- Až věk můj mladý vymrholí.
 - Slůvka už neřeknu.
- Však taky čerta dbám!

- Co dumáš?
 - Mít tak jméno poctivé!
- Je ti už třicet.
 - Věk to mezku jen.
- To dětstvím zveš?
 - Ne.
 - To tě fantas rve,
jak chňap tě.
 - Kde? Je v tyl snad zabořen?
- Ty nezříš nic?
 - Zřím.
 - Co?
 - Je z bílých pěn

mlíko, v něm mouchy černé... pochybno-li?

- A to je vše?

- Ty chceš snad na mě s holí?

- Nemáš-li dost, já znovu zaplškám.

Jsi ztracen.

- Bať, můj um se nepodvolí.

- Slůvka už neřeknu.

- Však taky čerta dbám.

- Mám smutek, ty však dny máš bolavé.

Kdybys byl hňup a blbství potrefen,

snad omluvil bys tím ty bludy své,

tobě však jedno vše je - růže, hlen.

Anebo jsi jak špalek zatvrzen,

či snad tvé zvůle neštěstí si zvolí?

Jak tedy um tvůj při tu dozápolí?

- Z krku to mám, až světu vale dám.

- Bože, ta chytrost.

- V lampu vláhy dolij!

- Slůvka už neřeknu.

- Však taky čerta dbám.

- Odkud to zlo?

- To ze zlé sudby mé.

Saturnem byl můj ranec vybaven,

a dal v něj zla ta,

- Řeči šalebné:

jeho jsi pán a mníš se jeho plen.

Hleď, Šalamoun byl líp v tom poučen:

„Muž moudrý,“ dí on, „hvězdám nedovolí,
moc na planety má a na cokoli...“

- Nevěřím – podle nich tak dopadám.

- Co číš?

- I ba, jsem, vím to, v jejich poli.

- Slůvka už neřeknu.

- Však taky čerta dbám.

- Chceš žít?

- Dejž Bůh mi sílu z vůle své.

- Tak tedy musíš...

- Co?

- Vzít duši v tuhé školy
a pořád číst.

- A co?

- Tam, kde má věda štoly,
nech bláznovství.

- Já pozor na ně dám.

- Tak tedy pamatuj!

- Až za hory a doly.

- Nečekej, až ti bída štulec vsolí.
Slůvka už neřeknu.

- Však taky čerta dbám.

Před oponu vystoupí OTEC (jako soudní sluha) a všechno rázem utichne. OTEC slavnostně zatluče holí o zem a majestátně přečte z listiny.

OTEC: Ve jménu krále! Nejjasnější vévoda Karel Orleánský se svou
chotí, Její Jasností Marií de Cléves, vyhláší amnestii všech

věžňů bez ohledu na míru jejich vin. Toto se děje na počest jejich prvorozené dcery – urozené princezny Marie!

CHÓR se rozbíhá. Opona se otevře. Na prýčně sedí VILLON, vypadá duchem nepřítomně. Biřicové do něj štouchají.

MOUSTIER (*dobromyslně*): No lez, lez! Máš z pekla štěstí, parchante!

VILLON omámeně vstane. OTEC jde k němu, otevře náruč. Biřicové se protahují, zívají, bez zájmu jdou pryč. VILLON se zlehka zakymácí, OTEC ho taktak zachytí.

OTEC (*nyní jako pěstoun, roztrěseně, stařecky*): Ach Františku, Františku... To bylo štěstí. Opři se, hochu. Sama Matka boží nad tebou drží ruku! Ale teď, synku, musíš sekat dobrotu!

Vchází senát, rozesazuje se po stolicích. OTEC vede VILLONA, který pořád nevypadá zcela při smyslech.

OTEC (*stařecky žvatlavě*): Paříž je teď přísná, hochu, ó já. Tady ti přituhlo. Paříž je zlá. Nemá trpělivost. Nevím proč, nikdy nebyla tak netrpělivá jako dneska. Bojí se, bojí... ale paměť má dlouhou, ó já, chlapče, tady se všechno na každého ví!

VILLON (*nepřítomně*): Co je to za šibenice?

OTEC: Nesmíš je dráždit, synku. Hlavně nevyskakuj. Dneska je nejlepší být úplně vzadu... Hodně se teď věší, synáčku.

VILLON (*neposlouchá*): Co je to za oběšence?

OTEC: Ále... takys ho znal, myslím. Jampak se on... Monti? Montagny?

VILLON (*se zastaví*): To je Reň?

OTEC: Ano, ano... Montagny... už vím...

VILLON se začne lehce kývat se stále větším rozkmitem, až se sesuje před soudní stoličce, přímo k nohám KATEŘINY v taláru.

OTEC (*předstoupí před BISKUPA, tónem soudního sluhy*): Slavný soude, obžalovaný Villon je zde.

BISKUP (*ho odkáže do svědecké ohrádky*): Jste otec Villon, kanovník od svatého Benedikta, pěstoun obžalovaného Františka?

OTEC (*s rukou na Bibli*): Ano, jsem.

BISKUP: Když se vrátil do Paříže, ujal jste se ho vy?

OTEC (*vylekaně, teď je to prostý starý člověk před soudem*): Já... ctihodnosti, František se změnil, moc se změnil... život ho naučil.

BISKUP: Odpovídejte na otázky! Jak se živí obžalovaný?

OTEC: Řádně, docela řádně. Je to můj písař. Sám ho vyplácím.

BISKUP: Víte, že váš chráněnc dosud dluží královské pokladně za loupež v navarrské koleji, a to... a to... (*Hledá v listinách.*)

OTEC (*využije pauzy, rozžvatlá se*): Bída ho naučila, ctihodnosti... vždyť přitáhl domů jako zbitý pes. Však už ho ta zelená léta přešla, taky už to není žádný kluk... Ale teď seká dobrotu. Drží se stranou, žijeme si hezky tiše... Jeho bylo vždycky všude vidět. Františku, říkám (*směje se třaslavým stařeckým smíchem*), tobě dal pánbu podrazit podpatky!

FILIP (*ho přeruší*): A co vlastně chce v Paříži?

OTEC (*zaražen*): A co by měl chtít? Vždyť je tu doma, ne?

VILLON se probere, vzhledne ke KATEŘINĚ. Odsud se prolíná dvojdialog: VILLON a KATEŘINA, OTEC a soud.

VILLON: Kateřino! Jsi to ty?

KATEŘINA se odvrátí.

BISKUP: Jste solventní? Jste ochoten zapravit Villonův dluh?

OTEC: A kolik prosím jako?

VILLON: Kateřino! Já jsem zase v Paříži!

KATEŘINA (*popuzeně*): Pst!

FILIP: Moment!

Nakloní se k BISKUPOVI, cosi mu šeptá. Od této chvíle přestanou poslouchat, sedí nakloněni k sobě a o čemsi se domlouvají.

OTEC: Já na ně dohlédnu! Bdím nad ním jak nad vlastní spásou...
Jen s ním neztrácejte trpělivost, pánové!

VILLON: Navěky v Paříži. Amen. – Katrino!

KATEŘINA: Nevyrušujte!

VILLON: Žiješ ještě, Kateřino? Řekli mi, že žiješ. Jak?

KATEŘINA: Buďte zticha!

OTEC: Trpělivost je ctnost nebes, praví svatý Tomáš... andělská
zbroj...

VILLON: Podívej se na mě!

KATEŘINA (*poprvé na něj plně pohlédne, dokonce se kvůli tomu vykloní. Nepřátelsky*): Co tu chceš?

VILLON: Já jinde nemůžu.

KATEŘINA: Ty nemůžeš nikde, Villone!

OTEC: A důvěra, důvěra je ctnost boží! (*Dojat.*) Důvěřujte mu!

VILLON: Všude jinde mě hryže plesnivina. Pět let jsem byl u všech čertů, Katrino. Obrátil jsem se k Paříži zády... Ne! Ona se obrátila zády ke mně. Má na nich mateřské znamení.

KATEŘINA (*udeří dlaní do stolice*): Mlčte už!

OTEC: On se poučil, ani o něm nebudete vědět...

VILLON: Já nejsem vlk. Já jsem pes, co táhne s prvním šerem domů... Kde je tvůj pohled zabloudivšího skřivánka, Kateřino? Vypadáš jak loupeživý netopýr uprostřed noci. Ještě si okusuješ nehty? Ukaž dlaň!

KATEŘINA (studeně): Už jsem se snědla skoro celá! A celá Paříž mě dneska dojídá.

VILLON: Kateřino. Já jsem tady, a nikdy a nikdo mě nedostane pryč.

KATEŘINA (se skloní až k němu, zle a nahlas): Jestli si myslíš, že tě Paříž strpí, tak jsi na omylu. V Paříži jsi nežádoucí jako veš!

VILLON vstane. Přejde do středu scény. Pak klaunsky rozpřáhne ruce a vydá divoký, neartikulovaný řev.

BISKUP (buší kladívkem): Ticho v soudní síni! Klid!

VILLON si sedne sám na okraj scény, schoulí se, obličej složí na kolena. FILIP stále cosi šeptá BISKUPOVI. Oba biřicové se na sebe tázavě podívají, vstanou.

PICHART (BISKUPOVI): Už?

BISKUP: Strpení.

RÉGNIER se rozvalí, pohvizduje. Po chvíli BISKUP mlčky ukáže na několik členů senátu: na TABARYHO, ŽANKU, MARGOT a oba biřice. Všichni svléknou talár. MARGOT a ŽANKA jsou oblečeny jako v prvním dějství (ŽANKA je těhotná), další tři mají kostým středověkých měšťanů.

ANDĚLA (znepokojeně): Kam jdou?

FILIP tázavě pohlédne na BISKUPA.

BISKUP (sotva zmatelně zavrtí hlavou): Tu ne. (Nahlas ke všem.) Vykliďte prostory soudu! Pryč!

ANDĚLA: Co je? Co se děje? (FILIPOVI, který ji vehementně vystrkává za ostatními odcházejícími.) Nechte mě!

BISKUP (OTCI, který ještě pořád pokorně stojí za svědeckou ohradkou): Vzhledem k novým a neočekávaným okolnostem vyhlásí soud rozhodnutí později.

OTEC (vylekaně): Cože? K jakým okolnostem? (Rozhlíží se, cloní si oči.) Kde je ten synek? Františku!

FILIPOVI se povede vystrkat i OTCE. MARGOT se ŽANKOU zatím aranžují hospodu. Senát je pryč, zůstává jen schoulený VILLON. MOUSTIER ho vesele pleskne po zádech.

MOUSTIER: Co tak smutně, kamaráde?

VILLON (vyrušeně): Co?

MOUSTIER: Ptáčkové uletěli? Mouchy ti spadly do medu?

VILLON: Padej, nemám náladu.

PICHART (*s opileckou bodrostí, ale ne úplně přirozeně, na obou lpí neklamná pečeť fízlů*): Nežvaňte, chlapi! Jde se k Margotce!

ŽANKA (*se rozběhne k VILLONOVÍ, pověsí se mu na krk*): No né! Já vomdlím! To je snad Franta! Vomejte mě!

VILLON (*poněkud hluše, ale přátelsky ŽANCE*): No jo, jsem zase tu.

ŽANKA: Margot! To snad není možný! Franto, ty lumpe starej! Pojď!

MOUSTIER (*bodře, falešně*): Hele, to jsou pusy! To jsou pusy jako husy! Hospodo, pít!

Dostrká VILLONA k hospodskému stolu. Luskne prsty pro džbánek.

MARGOT: Ale, kdo k nám našel cestu! Neolizuj ho, Žando! Ještě chytíš vši!

PICHART (*VILLONOVÍ*): Já jsem nějaký Pichart, hm?

MOUSTIER: A mně říkej prostě Hutýn. Táta Hutýnek.

VILLON se usadí víceméně trpně. Náhle si všimne TABARYHO.

VILLON (*s podezřením*): Ty tam! Kterej ty seš?

TABARY (*neklidně*): Dogis. K službám. Mé jméno je Dogis, úředník.

VILLON: Neznáme se?

TABARY: Dosud jsem neměl tu čest.

VILLON se dívá. TABARY odvrátí pohled. Biřicové do sebe šťouchnou.

MOUSTIER: A co že bysme si zazpívali? Prej krásně zpíváš! Loutnu, hospodo!

MARGOT podá VILLONovi loutnu.

VILLON (*tiše*): Jak žiješ?

MARGOT (*tvrdě*): Proč? Žiju – tak co?

MOUSTIER: Tak do toho, ptáčku, do toho!

ŽANKA: Franto! Jen ne zas něco proti králi! A vůbec žádný provokace, jo?

VILLON (*nepřítomně*): Cože?

ŽANKA: No jasně! Já chci mít klid pro dítě!

MARGOT: No no! Jen se z toho svého břicha neztento!

ŽANKA (stejně zapáleně a žhavě jako dříve): Co? Jaký neztento? Kdyby to aspoň k něčemu bylo! Ale dyť je to jak lechtat mouše prdel! No, řekni sama! Je to tak?

MOUSTIER (se zasměje, pleskne ji po zadku): Správně, holka!

VILLON začne hrát. Na nikoho se nedívá, drnká a píská. Jak začne bez energie zpívat. **CHÓR** zaražen jeho nejistotou, ho váhavě zkouší doprovázet.

VILLON (zpěv):

Z kartouzy mniši – žebráci –
nevěstky chodce lákající –
komedianti na návsi –
raubířští chlapi výtržníci –
kokety botkou klapající
a všemi mastmi mazané –
šašci a masky v motanici:
odpusťte, všichni křesťané!

(Náhle s podivnou agresí.)

Leč lotři, řezničtí vy psi,
pro něž jsem ztenčenou měl píci,
jen kůrku, zuby drtící,
vám chtěl bych něco leda říci –

Nikdo volně neposlouchá. PICHART muchluje MARGOT, MOUSTIER pije a zívá, TABARY se celou dobu dívá do stolu. VILLON najednou jako by zvadl, nechá zpěvu uprostřed sloky. Zato MOUSTIER ožije.

MOUSTIER: No jo. Tak zase pudem. Vyskoč, zpěváčku!

PICHART a MOUSTIER se zvednou, odcházejí z hospody, zívají.

PICHART: Hele, naproti ještě svítěj!

MOUSTIER: Kdo?

PICHART: Písaři starýho Ferrebouca.

MOUSTIER: Ty s těma kapucema? Ty modláci? (*Sepne ruce a shrben se začne motat kolem, napodobuje šouravou chůzi a mumlavé modlitby mnichů.*) Á ta ta ta ta... á ta ta ta ta... á ta ta ta ta...

VILLON se nepřítomně dívá jinam, dění za sebou vůbec nevnímá. Z ochozu sbíhá ANDĚLA v šatech nevěstky.

ANDĚLA: Františku! Vy jste se vrátil, Františku!

VILLON (*nepříliš zaujat, pořád trochu mimo*): Á, Anděla... Tak co, hlídalas mi Paříž, Andělko?

ANDĚLA: Paříž je teďka strašná, strašná... Dejte na sebe pozor, Františku!

VILLON: Jednou ses mi zdála... vypadalas jak anděl strážnej. (*Zasměje se.*) Měl jsem si tě vzít a sedět doma. Běž, běž, holčičko!

ANDĚLA nerada odchází, pořád se otáčí po VILLONOVĚ. VILLON si sedne sám na okraj scény, schoulí se a vypadá, že spí.

PICHART (zívá): Á, to je vzdoušek! Jo, v noci není nad Paříž!

MOUSTIER: Á ta ta ta ta... á ta ta ta ta...

PICHART (zvedne kámen a zálibně ho potěžkává): Tak co? Jestlipak se trefím? Jako kluk jsem trefil vrabce do oka!

Dlouze míří. Potom hodí. Ozve se hlasitý třesk rozbitého skla. Na tento signál se celá scéna ponoří do tmy, slyšíme hluk, třesk, výkřiky, rány, ale vidíme pouze spícího VILLONA. S hvízdáním a ječením vtrhne na přední osvětlenou část scény CHÓR. Zpívá refrén předešlého textu, ale bylo-li minulé číslo neprůrazné, spíše nostalgické, teď je to divoký protestní zpěv.

CHÓR:

Leč lotři, řezničtí vy psi,
pro něž jsem ztenčenou měl píci,
jen kůrku, zuby drtící,
vám bych chtěl něco leda říci
ne hubou, ale druhou lící...

Kéž vaše tělo cukající
se do hmoždíře dostane
a cucky zbudou pod palicí...
Odpusťte, všichni křesťané.

Ze tmy se ozve křik.

PICHART: Pozor! Má dýku!

RÉGNIER: Dost!

CHÓR okamžitě zmlkne. Rozsvítí se. Vidíme TABARYHO, jak stojí uprostřed scény s dýkou v ruce a pomalu a překvapeně ji pouští na zem. Jinak sedí celý senát na svých stolicích. RÉGNIER křičí.

Protestuji! Podvod! Vzbud' se, Villone!

PICHART (*třese spícím VILLONEM*): No! Tak se vzbud'!

MOUSTIER (*vesele, jaře*): Ták, ptáčku! A doptáčkoval jsi!

RÉGNIER: Lumpové! Hanebná fraška! Villone!

VILLON (*MOUSTIEROVI, probuzeně*): Jdi do háje, já spím!

MOUSTIER: To by moh říct každěj! Jo, hochu, to se dělá? Píchat pana notáře Ferrebouca? A ještě k tomu v opilosti? A ještě k tomu do břicha? (*PICHART mu cosi šeptá.*) Kam? Do nohy? Tak do nohy?!

VILLON: Zmiz, frajere!

PICHART ho popadne a postaví ho... Biřicové mu nasadí pouta a vzpouzejícího se ho vlečou před senát.

RÉGNIER (*mezitím BISKUPOVI*): Žádám okamžité zadržení svědků! Žádám okamžité předložení důkazů!

MOUSTIER (*vítězně, BISKUPOVI*): Tady je!

RÉGNIER: Ve jménu svého mandanta protestuji –

BISKUP (*zařve*): Mlčte! (*Opět klidně.*) Žaloba.

FILIP (*vstane, zběžně čte*): Včera, o svatém Bonifáci, napadla tlupa výtržníků pokojné, v bázni boží pracující písaře. Biskupský notář, pan Ferrebouc, ve snaze zjistit příčinu nepokoje vyšel před dům. Obžalovaný Villon, vůdce bandy rváčů, se proti němu vrhl dýkou a nelítostně ho pobodal.

RÉGNIER: Darebáci! Lumpové!

BISKUP: Obhájce, mlčte. Tázán budete později.

RÉGNIER: Tázán? Já se tážu! Kdo odpovídá za tuto ostudnou férii?

FILIP (*čte*): A protože soud se nesetkává s obžalovaným poprvé –

RÉGNIER: Odpovězte! Kdo identifikoval Villona?

FILIP se nakloní k BISKUPOVI, něco mu tázavě šeptá. Pak, důstojně.

FILIP: Žaloba za chvíli předvolá svědky.

RÉGNIER: Svědky? Jaké svědky? Kde k nim přišla? Kdo to je?

BISKUP (*už toho má dost, zuřivě vyskočí*): Dost, nebo přeruším přelíčení! Slovo má žaloba!

FILIP: Předvolávám ctěného pana Houtina de Moustier!

MOUSTIER předstoupí, zaujme místo svědka, s rukou na Bibli mumlá přísahu. RÉGNIER mezitím hvízdne na prsty.

RÉGNIER: Villone! Na co čekáš? Tak se braň!

VILLON (*rezignovaně*): Oni mě dostali, Reň.

FILIP (*MOUSTIEROVI*): Vy jste přímý svědek nehody?

MOUSTIER: Ano.

FILIP: Poznal byste útočníka?

MOUSTIER: Jistě. (*Ukáže na VILLONA.*) To je on.

RÉGNIER: Snad to nevzdáš? Sakra! Řvi!

VILLON: Ty už tu dlouho nejsi. Ty je neznáš, Reň.

RÉGNIER (*zuřivě*): Kuš! (*Okamžitě MOUSTIEROVI.*) Obhajoba. Co tam svítilo?

MOUSTIER: Co? Jako kde?

RÉGNIER: Ptám se jasně. Co – tam – svítilo?

Do svědecké ohrádky se vecpe PICHART, položí ruku na Bibli a začne mumlat. Funguje zcela nepokrytě jako rušička.

PICHART: Já, Rogier Pichart, prohlašuji, že... (*atd.*)

MOUSTIER: No... měsíc, ne?

RÉGNIER: Lež! Včera byl nov!

FILIP: Světlo z pisárny bylo dosti jasné –

RÉGNIER: Lež! První kámen rozbil lampu! Skvrnu od oleje (*ukáže na podlahu*) je ještě vidět na dlažbě!

PICHART (*je přehlušuje, drmolí*): ... a tak ve jménu božím prohlašuji a podepisuji!

VILLON (*hvízdá, křičí přes celou scénu*): Je to marný, Reň!

RÉGNIER (*zlostně*): Možná marný, ale nutný! – Předvolávám svědka Dogise!

V porotě nastane šum. V senátu trochu nejistě a jako vždy šaškovsky vstává TABARY.

TABARY: Já? Proč já? Já jsem královský úředník!

RÉGNIER (*tvrdě*): Tak ven z tý slupky! Pohyb, pohyb, no!

Sám ho za rameno vytlačí a stahuje mu talár. TABARY je oblečen jako ve scéně u MARGOT. Neklidně se rozhlíží po porotcích, ale RÉGNIER ho vstrčí do ohrádky a TABARY mumlá nad Biblí.

VILLON: Rrrreň! Víš, kdo tě dostal na hák? Rrrreň?

RÉGNIER (*gesto: dej mi pokoj! TABARYMU*): Jste svědek nehody?

TABARY nejistě zatápe pohledem. BISKUP sotva znatelně kývne. TABARY poněkud ožije a během dalších replik už se zas začíná poněkud přidržle producírovat.

TABARY: Tak.

RÉGNIER (*útočně, rychle, rytmus perrymasonovky*): Viděl jste útočníka?

TABARY: Jistě.

RÉGNIER: Odkud?

TABARY (*ukáže*): Odtamtud.

RÉGNIER: To jste mu neviděl do tváře!

TABARY (*se zasměje: mě nespletete!*): Ale jo! Docela dobře! Stál jsem přímo proti němu! Byl to tenhle pán!

RÉGNIER: Měl dýku?

TABARY: Ano.

RÉGNIER: Svou?

TABARY: Jak to mám vědět?

RÉGNIER: Co řekl Ferrebouc těsně po ráně?

TABARY (*se producíruje*): Vy byste něco říkal, kdyby vás bodli do nohy?

RÉGNIER: Co řekl?

TABARY (*zesměšňuje výslech*): Nic! Vyvalil zrak!

RÉGNIER: Hodně?

TABARY: To jsou otázky!

RÉGNIER: Jak? (*Vyvalí oči.*) Takhle? Nebo víc?

TABARY (*gesto: koukněte na blázna!*): Předvádíte to mistrně, pane!
Ano, pokud mi slouží paměť, bylo to zrovna tak!

RÉGNIER (*vyvaluje oči stále víc, se zrakem hrozivě vyvaleným se pomalu blíží k TABARYMU*): Takhle? Přesně? Jste si jist?

TABARY (*zneklidní*): Dovolte, pane –

VILLON: Reň!

RÉGNIER (*náhle po TABARYM skočí, chytne ho pod krkem*): A odkud jste to viděl? Stál jste proti útočníkovi!

Na tento signál propukne v soudní síni hluk. Oba biřicové tlučou tyčemi o zem, zvoní, křičí, uměle vytvářejí zmatek.

PICHART a MOUSTIER: Svědkové jsou vyzýváni, aby opustili soudní síň!

RÉGNIER (*drží TABARYHO*): Chceš mít na svědomí krev?

PICHART a MOUSTIER: Všechny cizí osoby opustí prostory soudu! Jinak bude vyklizena síň!

TABARY (*se zlomí*): Činím doznání.

Všechno na okamžik v napětí ztichne.

TABARY: Já, Rogier Dogis, narozen a bytem v Paříži –

FILIP: Soud není schopen usnášení. (*Ukáže na Tabaryho místo.*)
Chybí porotce.

TABARY: Letos, na svatého Bonifáce jsem –

PICHART (*ho vezme za rameno*): Pro vás to platí taky, Dogisi!

RÉGNIER: Dogisi, mluvte! Protokolovat!

TABARY: – byl vyzván dvěma příslušníky královské žandarmérie –

MOUSTIER (*nastaví TABARYMU talár, sám ho do něj začne nasazovat*):
Tak šup, panenke! To si povíme jinde, teď musíte ven!

RÉGNIER: Dogisi!

TABARY (*zatímco oba biřicové ho rvou do taláru a zabraňují mu vypovídat, přes hluk*): Ferrebouca jsem bodl já!

RÉGNIER: Slyšeli to všichni? Slyšeli?

TABARY (*zoufalý výkřik*): Villone!

Biřicové ho dopnou. Jakmile má TABARY talár, okamžitě se změní: vezme na sebe upjatý, neosobní výraz, odstrčí biřice a kuklu už si nasazuje sám.

RÉGNIER (*křičí*): Mluvte, Dogisi!

MOUSTIER (*vítězně*): Svědek Dogis odcestoval, pane. (*Zálibně poplácá TABARYHO.*) Ták.

OTEC (*zvoní*): Na svá místa, pánové!

Plné světlo. Celá porota (až na RÉGNIERA) vstane.

BISKUP: Paříž, advent 1462! – Po právu a ve jménu božím odsuzuje se František, řečený Villon, k trestu smrti oběšením. Právu bude učiněno zadost po vánočních svátcích. Tím prohlašuji proces za uzavřený. – Odvedte Villona.

VILLON (*spíš překvapen než zděšen*): Cože... Reň?

Biřicové ho vystrkují, porota se rozchází, biřicové pohánějí rychlý spád. VILLON se tázavě otáčí.

Reň?... Reň?

Prázdná scéna, samotný RÉGNIER. Chvilí strnule sedí. Pak vstane, popadne fascikl a mrští jím o zed'. Papíry se rozletí. RÉGNIER si sedne na zem, skloní hlavu. Vyjde BISKUP, zamýšleně ho pozoruje.

BISKUP (po chvíli řekne klidně): Pane obhájce.

RÉGNIER (ho vyzývavě ignoruje, rytmicky tluče dlaní o zem a polozpěvně si skanduje): Fran-tiš-ku-už-tě-ne-po-tě-ší-že Fran-couz-jsi-a ze-vsi zdej-ší-

BISKUP: Upokojte se.

RÉGNIER: – ted'-o-prát-ku-ti-na-krk-vě-ší –

BISKUP: Omyl.

RÉGNIER: – ať-po-zná-oč-je-za-dek-těž-ší-bum-tum-tum –

BISKUP: Ne. (Zvedne zvonek, zamýšleně si s ním hraje.) Váš mandant bude omilostněn, pane obhájce.

RÉGNIER (nevěřicně vzhledne. Po chvíli, ve střehu): Jak to?

BISKUP (malý úsměv): Nerad bych zabíhal do podrobností.

RÉGNIER: A nač tedy ta celá soudní komedie?

BISKUP mu podá zvonek a jde si sednout na své místo. Není ted' zlý ani hloupý. Má svou přesvědčivost. Oba spolu mluví vzácně klidně, strážlivě, bez zbytečných afektů.

BISKUP: Pane. Vaše vzplanutí se mívá cílem. Villon nezemře.

RÉGNIER: A ten humbuk... k čemu byl?

BISKUP: Soud se vbrzku sejde znovu a vynese opravený rozsudek.

RÉGNIER: Villon bude omilostněn?

BISKUP: Ovšem.

RÉGNIER: Propuštěn?

BISKUP: Ovšem.

RÉGNIER: Může opustit věznici?

BISKUP: Ovšem.

RÉGNIER: Dobře. (*Otočí se, chce odejít.*) Svolejte soud!

BISKUP: Ovšem. – – – Rozsudek zní: vyhnanství z Paříže.

RÉGNIER se okamžitě otočí. Dívá se na BISKUPA jako uhranut. Pak pomalu shodí čapku, hodí ji na zem. Po ní talár. Objeví se v dnešním obleku.

RÉGNIER (*užasle*): Ne.

BISKUP: Ale ano.

RÉGNIER: Je mu třiatřicet. Nemůžete ho pohřbít zaživa!

BISKUP: Nepohřbíme.

RÉGNIER: Jestli ztratí Paříž, už do smrti nic nenapíše. Vyhasne.

BISKUP: Jsme tady a teď. Je adventní pátek 1462. Jsem z milosti boží soudce pařížský.

RÉGNIER (*poprvé afekt*): Tady? Teď? Že vám neupadne huba, soudce pařížský! (*Vyvolavačsky.*) Jsem z milosti boží oko času! Jsem z milosti boží ucho budoucnosti! – To víte, že jestli toho člověka vyženete, zničíte jednoho z největších básníků všech dob.

BISKUP (*jemně, důrazně, vědoucně*): Nevím. Nevím to. Já nejsem oko budoucnosti. Já jsem ruka přítomnosti, vážený.

RÉGNIER (*opět klidně*): Tak já vám to říkám, vážený. – Víte, co je to smyk? Á, nevíte, nejste oko budoucnosti. – Devátého ledna 1463 odchází Villon z Paříže a těsně za hranicí její prefektury dostává smyk. (*Poklepe si na temeno.*) Tady; smyk. Jeho Slovo mu vylétne z rukou. Talent mu s řinčením ujede pod nohama. Už nikdy nenapíše ani strofu. Bude živ ještě desítky let a nenapíše ani řádku. Tomu já říkám hrdelní trest!

BISKUP: Tady a teď. – A já to nesmím přijmout jako argument.

RÉGNIER bezmocně rozhodí ruce. Přechází sem tam... Pak se zastaví.

RÉGNIER: Představte si, že jste vrána, soudce z boží milosti. Tady a teď vrána. Letí nad Francií. Večer. Smrtné ticho lesa. Pusto, závěje. A pak se octne nad Paříží. A náhle: šššš! Ohnivý vír zvuků, šum. Dým hlasů stoupá k nebi. Zvony. Někdo si hvízdá. Židle se šoupou po podlaze. Myšlenky: gřřř! gřřř! – Paříž zní!

BISKUP: Nu a?

RÉGNIER: Villon ten zvuk pije! Živí se jím! A v něm – jen v něm – se z té babylonské kaše stává zpěv!

BISKUP: Můj mandant není zpěv. Můj mandant je řád.

RÉGNIER: Řád? Řád? (*Zavrtí hlavou.*) Ne. Je jenom rozžhavená nit času, která spojuje všechno minulé i příští. Prochází jedním z milionů. Jím ano. Námi ne.

BISKUP (*klidně, přemýšlivě*): Mluvíte o čase, jako byste ho celý snědl. Možná snědl – co já vím. Ale pro mne čas není nit. Pro mě je čas údolí před Posledním soudem a já chráním pořádek v tomto údolí.

RÉGNIER (*kategoricky*): Žádám pro Villona plnou svobodu!

BISKUP (*se pousměje, mírně*): Svobodu? Není svobody. Myslel jsem, že vy to víte. Svoboda je pouze maskovaná nutnost a náš úkol je sloužit této nutnosti.

RÉGNIER (*chvíli se na něj dívá, potom i on se trochu usměje*): Zamítá se. Nutnost se o sebe postará sama. Jestli něco potřebuje naši pomoc, je to svoboda.

BISKUP (*se usměje ještě otevřeněji, takřka přátelsky*): Pane de Montigny. Kdybyste už, díky bohu, dávno nevisel nedaleko Blois, vypověděl bych z Paříže i vás. (*Silným hlasem.*) Svolávám soud!

Přichází porota. OTEC přivádí VILLONA. Všichni zaujmou svá místa. BISKUP povstane.

Slyšte rozsudek!

Mohutný zvuk pařížských zvonů překryje slova. V jejich dunění se po kratičké chvíli senát rozchází. Na scéně zůstává jen RÉGNIER, který si unaveně sedne na zem, VILLON a OTEC, který se dává do uklízení. Šourá se nevšimavě kolem, sbírá fascikly, zastrkuje židle. Zvony doznějí.

VILLON: Prohráli jsme, Reň?

RÉGNIER: Ano.

VILLON: Budu žít?

RÉGNIER: Ano.

VILLON: Vráším se?

RÉGNIER: Ne.

OTEC (*VILLONOVI*): Proces skončil. Musíme odsud, mládenče!

VILLON: Proces skončil?

RÉGNIER: Ne.

VILLON: Ne?

RÉGNIER: Odvoláme se! (*Náhle vstane, vezme talár a čapku a jde na své místo. Plamenně.*) Odvolávám se!

OTEC (*začíná zhasínat světla, VILLONOVI*): Běžte, hochu, běžte...

RÉGNIER: Žádám renovaci kauzy Villon František!

OTEC (*postrčí VILLONA*): Chlapče! Je čas!

VILLON: Já už musím, Reň! (*VILLON odchází. Na rozhraní světla a tmy se ještě otočí, zvedne ruku známým gestem.*) Rrrreň!

RÉGNIER (*ho nevnímá*): Předvolávám svědky! Je soud připraven slyšet jejich svědectví?

Na ochozu začne hrát CHÓR. Po chvíli se k němu přidá magnetofon. Zpěv a nahrávky se překrývají, není to jednotné zpěvní číslo, ale zahlcující, sílící, nesjednocený proud. Úryvky Villonových balad, zlomky jeho textů vstupují jeden do druhého, zvukový nápor začíná stápět Régnierovu řeč. Poslední, čemu z ní rozumíme:

RÉGNIER (*překřikuje hlasy*): Tady a teď! 23. března 1979, Praha. Předvolávám porotu!

Potom se zpěv přehluší. Zároveň se začíná organizovat, sjednotí se v jedinou mohutnou řeku hlasů, která naplňuje celý prostor divadla. OTEC, který teď žije mimo toto dění, nevšímavě zhasíná světla, jedno za druhým. Scéna se potápí do tmy. Konečně zhasne i poslední lampu nad Régnierovou hlavou. Ještě chvíli je slyšet ze tmy zpěv.

KONEC

Poznámka: V textu bylo použito Villonových veršů v překladu Ot. Fischera a J. Loukotkové. Autorka nechává na inscenátorech, v jakém rozsahu jich použijí.

Datem, uvedeným v poslední replice, se rozumí datum toho kterého představení.

Daniela Fischerová
Hodina mezi psem a vlkem

Edice Drama

Ilustrace na obálce Kaspone/Shutterstock.com

Korektura Jaroslava Bednářová

Technická redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 26. 7. 2024

ISBN 978-80-274-4064-1 (epub)

ISBN 978-80-274-4065-8 (pdf)

ISBN 978-80-274-4066-5 (prc)